

Krystian Chołaszczynski*

Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu

ZARYS DZIEJÓW POLITYCZNYCH REPUBLIKI TEKSASU – WYBRANE ASPEKTY

Wstęp

Około 1820 r., niejaki Mores Austin z Connecticut zwrócił się do władz hiszpańskich zarządzających Teksasem o przydział ziemi dla niego i 300 innych Amerykanów, celem zasiedlenia części tegoż terytorium. Zanim nadeszła pozytywna odpowiedź wnioskodawca zmarł, a jego miejsce zajął syn, Stephen Fuller Austin. Objął on również stanowisko *empresario*, czyli pośrednika imigracyjnego¹. Z jednej strony, pomysł spotkał się ze sporym odzewem, co zapewne było powodem znacznych przydziałów ziemskich oraz ulgami podatkowymi. Z drugiej zaś strony, Amerykanie musieli mieć spory problem z uznaniem hiszpańskiego modelu politycznego. Jak na ironię w 1821 r. Meksyk ogłosił niepodległość², w pełni uznał umowę między władzami hiszpańskimi, a amerykańskimi osadnikami, zaś w 1824 r. przyjął konstytucję³, która była w swych ideałach zbieżna z ustawą zasadniczą Stanów Zjednoczonych z 1787 r. Jednakże, jak to bywa z młodymi postkolonialnymi państwami, nowo powstałe meksykańskie elity podzieliły się na

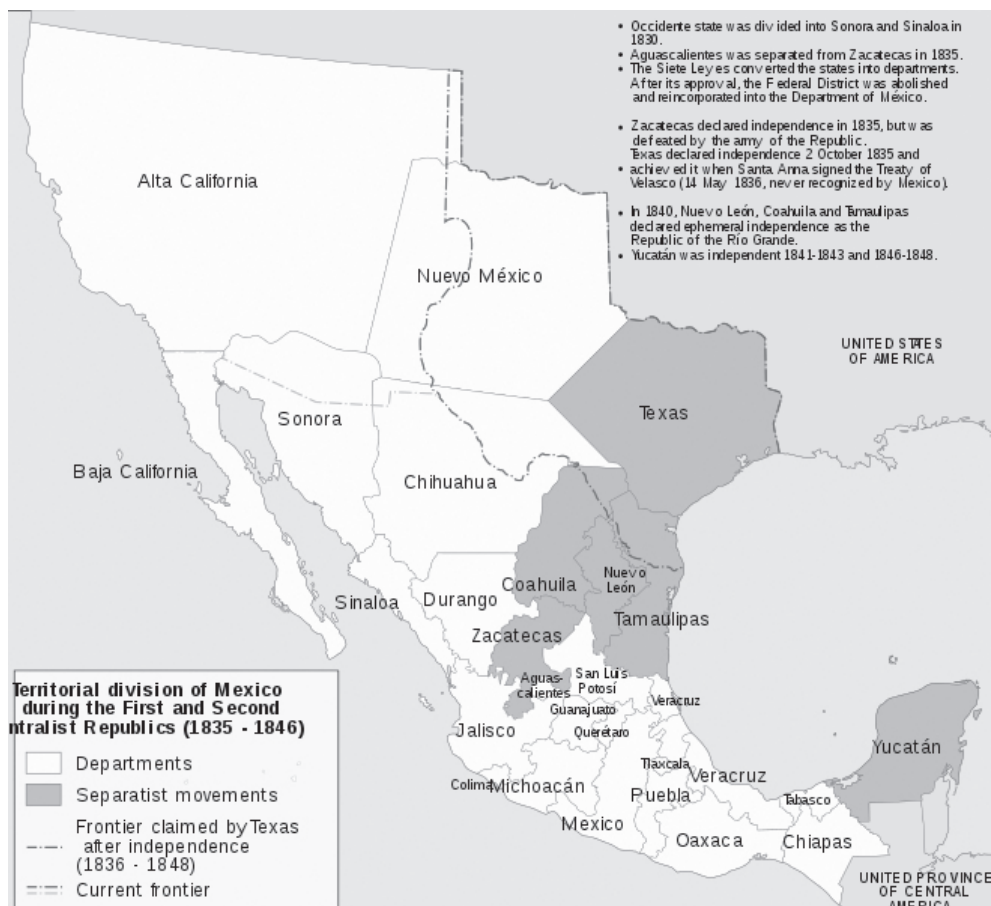
* Krystian Chołaszczynski – doktor nauk społecznych w zakresie nauk o polityce oraz magister stosunków międzynarodowych (absolwent UMK Toruń); wykładowca Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej oraz konsultant w Regionalnym Ośrodku Debaty Międzynarodowej w Toruniu, członek zarządu Towarzystwa Przyjaciół Janikowa im. Henryka Czamana.

¹ Zob.: E. C. Barker, *Austin Stephen Fuller*, Texas State Historical Association, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fau14>, [dostęp: 05.04.2019].

² Ważne są dwa dokumenty: Traktat z Cordoby kończący meksykańską wojnę o niepodległość z 24 sierpnia 1821 r., w którym Hiszpania uznaje niepodległość Meksyku oraz Deklaracja Niepodległości Cesarstwa Meksyku z 28 sierpnia 1821 r. *Tratados de Cordoba*, https://constitucion1917.gob.mx/work/models/Constitucion1917/Resource/263/1/images/Independencia19_1.pdf, [dostęp: 05.04.2019]; *Acta de Independencia del Imperio Mexicano*, http://www.biblioteca.tv/artman2/publish/1821_124/Segunda_y_definitiva_Acta_de_Independencia_del_Imp_167.shtml, [dostęp: 05.04.2019].

³ Zob. *Constitución de 1824*, http://www.diputados.gob.mx/biblioteca/bibdig/const_mex/const_1824.pdf, [dostęp: 05.04.2019].

Mapa nr 1. Zmiany granic państwa meksykańskiej na początku niepodległych dziejów

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Mexico_1835-1846_administrative_map-en-2.svg, [dostęp: 05.04.2019]; This file is licensed under the Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported license.

dwie zwalczające się frakcje. Konserwatywni *centralistas* opowiadali się za silną władzą centralną kosztem stanów. Natomiast liberalni *federalistas* sugerowali przesunięcie uprawnień na stanowe organy władzy, co miało uchronić kraj przed wojną i rozpadem. Amerykańscy osadnicy z racji pochodzenia opowiadali się za *federalistas*. W 1834 r. generał Antonio Lopez de Santa Anna Perez de Lebron, bohater spod Tampico⁴ 1829 r., od 1833 r. prezydent Meksyku z ramienia *fede-*

⁴ Bitwa pod Tampico była ostatnim militarnym starciem między siłami hiszpańskimi i meksykańskimi. Królestwo Hiszpanii próbowało odzyskać wpływy w swojej dawnej kolonii poprzez wysłanie sił zbrojnych. Rekonkwista meksykańska okazała się porażką a sławę zyskał zwycięzca spod Tampico, Antonio Lopez de Santa Anna Perez de Lebron. Zob.: E. P. de la Parra, *La Política Española en Torno a la Independencia de Mexico. La Postura de Francisco Martinez de la Rosa y Lucas Alaman*, <http://www.historicas.unam.mx/moderna/ehmc/ehmc15/193.html>, [dostęp: 03.04.2014]; M. M. Escobar, *Campana de*

ralistas, uchylił konstytucję, porozumiał się z *centralistas* oraz przekształcił stany w departamenty wojskowe. W 1835 r. wybuchła wojna domowa, w której amerykańscy osadnicy opowiedzieli się po stronie *federalistas*. Generał Santa Anna po stłumieniu powstania w stanie Zacatecas w maju 1835 r., przegrupował w grudniu siły w stanie San Luis Potosi, celem przeprowadzenia kampanii teksańskiej. Jednakże pierwsze starcie między meksykańskimi siłami zbrojnymi, a teksańskimi rebeliantami miało miejsce 2 października pod Gonzales w Teksasie. Natomiast po szturmie na Bexar 9 grudnia cała armia *centralistas* znalazła się na południe od Rio Grande. Tekskańscy ochotnicy się rozeszli, a w tym samym czasie Santa Anna planował nową kampanię. Wojna o Teksas dopiero się zaczynała⁵.

Deklaracja Niepodległości

W marcu 1836 r. w mieście Washington-on-the-Brazos miało miejsce spotkanie delegatów reprezentujących interesy amerykańskich osadników w Teksasie. Do historii przeszło to jako Konwencja z 1836 (*Convention in 1836*). Tekskańska rewolucja trwała już blisko 5 miesięcy, a tzw. rząd tymczasowy (tymczasowy organ o charakterze konsultacyjnym i zarządzającym, potocznie nazywany rządem tymczasowym) określany mianem *The Consultation*, wciąż nie wyraził oficjalnie swojego politycznego projektu dotyczącego przyszłości Teksasu. Członkowie ciągle prowadzili spór – jedni sugerowali ogłoszenie niepodległości, natomiast inni pozostanie w ramach Meksyku, lecz z zachowaniem zasad konstytucyjnych z 1824 r., które zostały obalone przez prezydenta Santa Anne⁶. Ta sytuacja szybko doprowadziła do anarchii i wspomniany organ już w lutym praktycznie nie funkcjonował. O ile tzw. rząd tymczasowy składał się z osadników, którzy przybyli do Teksasu w początkowej fazie osadnictwa, o tyle na Konwencję zjechali młodszy Amerykanie (tylko 10 delegatów osiedliło się w Teksasie przed 1830 r.), którzy nie mieli oporów przed ogłoszeniem się Teksanczykami. W tym samym czasie generał Santa Anna rozpoczął decydującą operację militarną przeciwko teksańskim buntownikom⁷.

Dnia 1 lutego 1836 r. wybrano delegatów zgodnie z zasadą: 1 delegat z każdej osady. W konsekwencji pierwszego dnia przybyło 44 delegacji, a ostatniego w su-

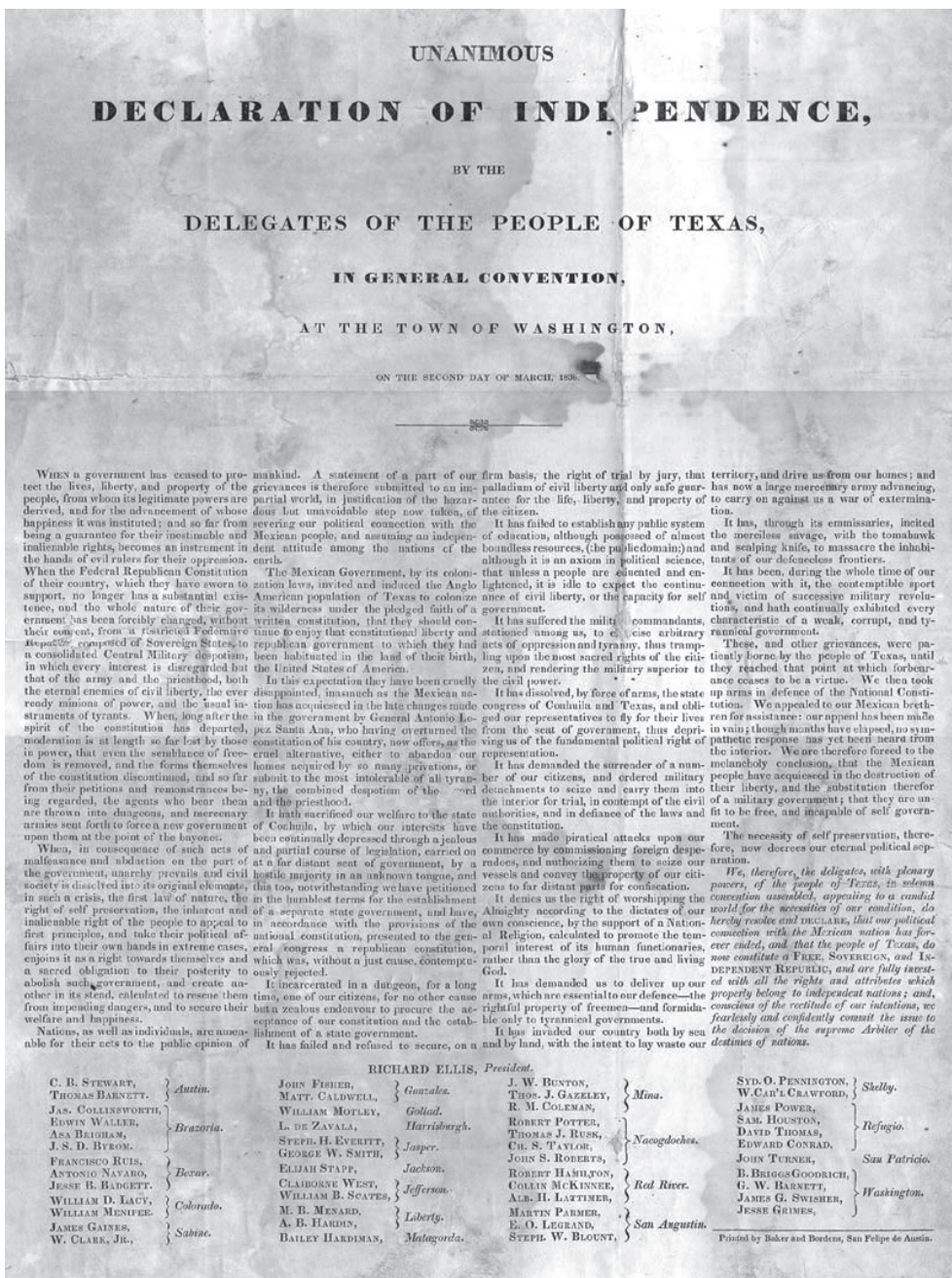
Tampico de Tamaulipas, Año de 1829, http://biblio-codex.colmex.mx/exlibris/aleph/a21_1/apache_media/X6SD9KQ7CCKFXLDE7XJV7MV5IQEJV9.pdf, [dostęp: 03.04.2014].

⁵ Zob.: S. L. Hardin, *Bitwa o Alamo 1836*, Poznań 2010.

⁶ Zob. *Journals of the Consultation held at San Felipe de Austin*, w: H. P. M. N. Gammel, *The Laws of Texas, 1822-1897*, Volume 1, Book, 1898, <http://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph5872/m1/513/>, [dostęp: 05.04.2019].

⁷ R. W. Steen, *Convention of 1836*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mjc12>, [dostęp: 02.04.2014].

Zdjęcie nr 1. Deklaracja Niepodległości

Źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Texas_Declaration_of_Independence#/media/File:Declaration_Broadside_from_transparency_1909_1_344.jpg, domena publiczna [dostęp 05.04.2019].

mie było ich 59⁸. Należy podkreślić, że większość osób, którzy zostali wybrani należeli do Partii Wojny (*War Party*), która domagała się w swym programie uniezależnienia Teksasu od Meksyku. Zyskała ona na znaczeniu, gdy 12 lutego generał Santa Anna ruszył z meksykańską armią operacyjną na Teksas⁹.

Konwencja została zwołana na dzień 1 marca 1836 r. i już dnia następnego przyjęto Deklarację Niepodległości, której autorem był prawnik George Campbell Childress¹⁰. Jednocześnie delegaci wybrali prawdziwy Rząd Tymczasowy, na czele z prezydentem Davidem G. Burnetem oraz przyjęli ustawę zasadniczą wzorowaną na amerykańskiej. Na uwagę zasługuje fakt, że konstytucja została opracowana między bitwą o Alamo, a bitwą pod San Jacinto. W związku z klęską pod Alamo, nowy rząd musiał uciekać z Washington-on-the-Brazos z powodu nadciągającej meksykańskiej armii (17 marca).

Oficjalny tytuł analizowanego dokumentu brzmi: „Jednostronna Deklaracja Niepodległości wydana przez delegatów Ludu Teksasu na Generalnej Konwencji w mieście Waszyngton z dnia 2 marca 1836 r.” (*The Unanimous Declaration of Independence made by the Delegates of the People of Texas in General Convention at the town of Washington on the 2nd day of March 1836*)¹¹.

Już na samym początku podkreślony został fakt, iż dotychczasowy rząd przestał dbać o dobro obywateli, a stał się narzędziem opresji. Zauważono, iż dotychczasowa federalna konstytucja republikańska została zmieniona bez żadnych szerszych konsultacji i zastąpiona zasadami typowymi dla skonsolidowanego

⁸ Tamże; Zob. H. P. N. Gammel, *The Laws of Texas, 1822-1897 Volume 1*, Austin 1898, <https://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph5872/>, [dostęp: 05.04.2019].

⁹ Partia Wojny reprezentowała interesy angielsko-amerykańskie i domagała się zbrojnego rozwiązania kwestii spornych z Meksykiem. Partię Wojny i jej przeciwniczkę, Partię Pokoju, nie można traktować w klasycznym rozumieniu partyjnej sceny politycznej. Były to raczej etykiety na dwie frakcje reprezentujące różne poglądy. O ile w literaturze tychże etykiet używa się na określenie poglądów po 1832 r., o tyle w teksańskiej rzeczywistości dopiero wydarzenia z 1835 r. spowodowały, że zaczęto ich używać. Nie zmienia to faktu, że Partia Wojny miała olbrzymi wpływ na sprecyzowanie treści Deklaracji Niepodległości. J. K. Dyreson, *War Party*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/waw02>, [dostęp: 05.04.2019].

¹⁰ George Campbell Childress urodził się w 1804 r. w Nashville w Tennessee, a z wykształcenia był prawnikiem. Do Teksasu pierwszy raz przybył w 1834 r., a zamieszkał na stałe rok później – w kolonii swojego wuja. Na Konwencji został wybrany przewodniczącym komisji, której zadaniem było opracowanie Deklaracji Niepodległości. Pomimo, iż w komisji oprócz Childressa zasiadały jeszcze cztery osoby (Edward Conrad, James Gaines, Bailey Hardeman, Collin McKinney), to właśnie jego uznaje się za jedyne go autora dokumentu. Z powodu życiowych niepowodzeń, dnia 6 października 1841 r. popełnił samobójstwo. J. E. Ericson, *George Campbell Childress*, <https://tshaonline.org/handbook/online/articles/fch28> [dostęp: 05.04.2019]; *George Campbell Childress*, <https://www.findagrave.com/memorial/7753060/george-campbell-childress>, [dostęp: 05.04.2019].

¹¹ *The Texas Declaration of Independence (March 2, 1836)*, <http://www.lsjunction.com/docs/tdoi.htm>, [dostęp: 05.04.2019].

centralnego despotyzmu wojskowego (*consolidated central military despotism*). W takim państwie interesy wojska i kleru stały się najważniejsze, a przez to wolności obywatelskie stały się zagrożone. Natomiast wszelkie próby porozumienia miały stać się bezowocne. W sytuacji panującej anarchii każdy naród ma mieć prawo do wzięcia spraw politycznych w swoje ręce, obalenia rządu i ustanowienia nowego – zdaniem autorów Deklaracji.

W dalszej części Deklaracji podkreślone zostały krzywdy, jakie meksykański rząd wyrządził Tekszańczykom. W ten sposób chciano wytłumaczyć przyczyny oderwania się od Meksyku. Podkreślono, że meksykański rząd zaprosił osadników do skolonizowania obszarów słabo zaludnionych obiecując jednocześnie, że wolności konstytucyjne i zasady republikańskie zostaną zachowane, co do których Tekszańczycy mieli być przyzwyczajeni, w związku z krajem ich pochodzenia, czyli Stanami Zjednoczonymi. Rozczarowanie miało polegać na tym, że Antonio Lopez de Santa Anna uchylił konstytucję i jednocześnie dał osadnikom alternatywę nie do przyjęcia: opuszczenie Teksasu bądź uznanie tyranii polegającej na „kombinacji miecza i kleru”.

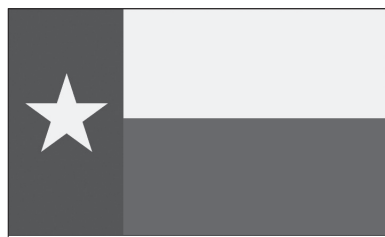
Poza tym, starania by utworzyć niezależny stan Teksas w ramach meksykańskiego państwa spełzły na niczym. Omawiany obszar był częścią bardzo dużego stanu Coahuila y Tejas, z odległymi stolicami w Saltillo i Moclova¹². Poza tym większość osadników mówiło w języku angielskim, a sprawy administracyjne w ramach stanu można było załatwić tylko w języku hiszpańskim. Próby uregulowania tejże kwestii również nie udało się załatwić.

Tekszańczykom zależało na ustanowieniu własnego rządu stanowego i stanowej konstytucji zgodnej z republikańskimi zasadami. Żądali gwarancji wolności obywatelskich, prawa do procesu przed sądem przysięgłym, zapewnienia, że życie, wolność i własność będą chronione. Domagali się jakiegokolwiek publicznego systemu edukacji. Nic z tego nie miało zostać wykonane, co przyczyniło się do powstania zbrojnego.

Ponadto podkreślono jak wiele złego wyrządzili wojskowi komendanci, którzy dopuszczali się rzekomo aktów opresji i tyranii oraz deptali najświętsze prawa obywatelskie. Inną wielką szkodą miało być rozwiązanie stanowego Kongresu (*the state Congress of Coahuila and Texas*), przez co osadnicy nie mieli swojej reprezentacji w żadnym organie państwa Meksyk. Wiele natomiast organów cywilnych państwa została przejętych przez wojskowych, co miało negatywnie się odbić na poczuciu bezpieczeństwa, zwłaszcza, że odbyło się to w sprzeczności z ustawą zasadniczą. Poza tym podjęto niekorzystne decyzje, które bezpośrednio uderzyły w handel prowadzony przez Tekszańczyków. Ważnym elementem było wspieranie przez nowe meksykańskie władze kościoła katolickiego, co miało

¹² W. Hooker, *Map of the state of Coahuila and Texas 1833*, <http://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph2423/m1/1/>, [dostęp: 05.04.2019].

Zdjęcie nr 2. Flaga Republiki Teksasu

Źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Flag_of_Texas#/media/File:Flag_of_Texas.svg, domena publiczna, [dostęp dn. 05.04.2019].

być w sprzeczności z koncepcją osadników dotyczącą wolności religii. Osadnicy chcieli mieć prawo do posiadania broni w celu samoobrony, a co przez rząd Meksyku miało być rzekomo ograniczane. Było to ważne ze względu na militarne działania prowadzone przeciwko Teksańczykom, a także z powodu zagrożenia ze strony Indian (*savage, with the tomahawk and scalping knife*). Meksykański rząd w ten sposób miał okazać się słaby, skorumpowany i dążący do tyranii.

Jak można przeczytać, Teksańczycy mieli stracić cierpliwość i uznali, że Meksykanie nie są zdolni do bycia wolnymi. Osadnicy natomiast chwycili za broń w celu zachowania narodowej konstytucji. Poprzez instynkt samozachowawczy podjęto decyzję o politycznej separacji. W ten sposób miała powstać wolna, suwerenna i niepodległa Republika Teksasu¹³. Dokument podpisało 60 osób, na czele z przewodniczącym Konwencji Richardem Ellisem¹⁴.

Konstytucja

Tekst ustawy zasadniczej Republiki Teksasu został opracowany między takimi wydarzeniami jak oblężeniem Alamo, a bitwą pod San Juacinto. Jest niemalże bliźniaczym dokumentem w porównaniu do konstytucji Stanów Zjednoczonych¹⁵. Na początku znajduje się preambuła, w której lud Teksasu ustanawia ustawę zasadniczą w celu utworzenia rządu, zapewnienia sprawiedliwości, ochrony i dobrobytu oraz wolności dla nich i ich potomnych. Konstytucja składa się z sześciu

¹³ *The Texas Declaration of Independence*, dz. cyt.

¹⁴ Richard Ellis, Charles B. Stewart, Tho. Barnett, John S. D. Byrom, Francis Ruis, J. Antonio Navarro, Jesse B. Badgett, Wm D. Lacy, William Menifee, Jn. Fisher, Matthew Caldwell, William Motley, Lorenzo de Zavala, Stephen H. Everett, George W. Smyth, Elijah Stapp, Claiborne West, Wm. B. Scates, M. B. Menard, A. B. Hardin, J. W. Burton, Thos. J. Gazley, R. M. Coleman, Sterling C. Robertson, James Collinsworth, Edwin Waller, Asa Brigham, Geo. C. Childress, Bailey Hardeman, Rob. Potter, Thomas Jefferson Rusk, Chas. S. Taylor, John S. Roberts, Robert Hamilton, Collin McKinney, Albert H. Latimer, James Power, Sam Houston, David Thomas, Edwd. Conrad, Martin Parmer, Edwin O. Legrand, Stephen W. Blount, Jms. Gaines, Wm. Clark, Jr., Sydney O. Pennington, Wm. Carrol Crawford, Jno. Tuner, Benj. Briggs Goodrich, G. W. Barnett, James G. Swisher, Jesse Grimes, S. Rhoads Fisher, John W. Moore, John W. Bower, Saml. A. Maverick, Sam P. Carson, A. Briscoe, J. B. Woods, H. S. Kimble.
Tamże.

¹⁵ Zob. *Constitution of Republic of Texas*, w: *Laws of the Republic of Texas, in Two Volumes*, Houston 1838, <https://tarltonapps.law.utexas.edu/constitutions/texas1836>, [dostęp: 05.04.2019].

rozbudowanych artykułów, części dotyczącej harmonogramu wprowadzania określonych przepisów, postanowień ogólnych oraz deklaracji praw. Jako oficjalną datę podpisania przyjęto 17 marca 1836 r.

W analizowanym dokumencie przyjęto trójpodział władzy: władza wykonawcza, władza ustawodawcza i władza sądownicza (art. 1 sekcja 1). Władzę ustawodawczą miał sprawować wspólnie Senat i Izba Reprezentantów określane jako Kongres Republiki Teksasu (art. 1 sekcja 2). Członkowie Izby Reprezentantów mieli być wybierani raz w roku (kadencja jednoroczna), każdego pierwszego poniedziałku września chyba, że Kongres zadecydowałby inaczej (art. 1 sekcja 3). Członkiem Izby Reprezentantów mogła zostać osoba, która ukończyła 25 lat, była obywatelem Republiki Teksasu oraz co najmniej 6 miesięcy przed wyborami przebywała na terenie państwa (art. 1 sekcja 4). Izba Reprezentantów składała się, co najmniej z 24 i nie więcej niż 40 członków. Miało tak być do momentu, gdy liczba ludności Republiki przekroczyłaby 100 000 – wtedy liczba członków nie mogłaby być mniejsza niż 40 i większa niż 100. Poza tym, każde hrabstwo wysyłało do niższej izby, co najmniej jednego przedstawiciela (art. 1 sekcja 5). Izba Reprezentantów była zobligowana do wyboru speakera oraz innych urzędników, a także miała wyłączne uprawnienia oskarżania w procedurze impeachmentu (art. 1 sekcja 6). Senat natomiast miał się składać, co najmniej z 1/3 i nie więcej niż 1/2 liczby członków izby niższej. Senatorowie reprezentowali swoje okręgi – jeden senator z jednego okręgu – i byli przez nie wybierani spośród równych i wolnych mężczyzn – z wyjątkiem wolnych Indian i osób rasy czarnej (art. 1 sekcja 7). Członkowie Senatu byli wybierani na trzyletnie kadencje w pierwszy poniedziałek września, jeśli byli obywatelami Republiki Teksasu, mieli co najmniej 30 lat i mieszkali minimum rok przed wyborami w okręgu, który mieli reprezentować (art. 1 sekcja 8).

Na pierwszym posiedzeniu Kongresu po wejściu w życie konstytucji, Senatorowie mieli zostać podzieleni na trzy kategorie w taki sposób, aby po roku odbyły się ponowne wybory do izby wyższej wśród członków Senatu z pierwszej kategorii, po dwóch latach z drugiej, a po trzech z trzeciej. W ten sposób senackie wybory odbywałyby się co roku, a w ich trakcie odnawiano by skład 1/3 izby (art. 1 sekcja 9). Na czele Senatu stał Wiceprezydent, który nie miał prawa głosu chyba, że w głosowaniu miał miejsce remis (art. 1 sekcja 10). Senat posiadał uprawnienia do desygnowania na urzędnicze stanowiska potrzebne do jego funkcjonowania, a także swojego przewodniczącego, jeśli Wiceprezydent w czasie obrad był nieobecny, bądź pełnił obowiązki prezydenckie. To przed izbą wyższą przeprowadzano procedurę impeachmentu, której wynik był zależny od większości 2/3 członków (art. 1 sekcja 11). Sam impeachment miał polegać na usunięciu ze stanowiska oraz zakazie obejmowania innych urzędów. Wszystko miało odbywać się w zgodzie z obowiązującym prawem (art. 1 sekcja 12).

Każda z izb miała mieć swoje własne zasady dotyczące wyboru bądź usunięcia deputowanego, których członkowie mieli przestrzegać. Kworum miało wynosić 2/3 osób zasiadających w Senacie lub Izbie Zgromadzeń (art. 1 sekcja 13). Ponadto izby mogły karać swoich członków, a nawet za zgodą 2/3 wykluczyć z obrad. Nie można jednak było nikogo karać dwukrotnie za ten sam czyn (art. 1 sekcja 14). Członkowie Kongresu za swoje usługi otrzymywali zapłatę zgodną z obowiązującym prawem i z wyjątkiem zdrady, zbrodni bądź naruszenia pokoju nie mogli być aresztowani (art. 1 sekcja 15). Każda z izb mogła ukarać poprzez pozbawienie wolności osobę niebędącą kongresmanem, jeśli była winna braku szacunku wobec Kongresu poprzez zakłócenie obrad (art. 1 sekcja 16). Poza tym, izby były zobowiązane do prowadzenia dziennika swojej działalności chyba, że podjęto decyzję o zachowaniu tajemnicy (art. 1 sekcja 17). Żadna z izb bez zgody drugiej nie mogła odroczyć obrad na dłużej niż 3 dni lub zmienić miejsca posiedzenia (art. 1 sekcja 18). W przypadku wakatu w którejś z izb, władza wykonawcza była zobowiązana do przeprowadzenia niezwłocznych wyborów (art. 1 sekcja 19). Żaden rządowy urzędnik nie mógł zasiadać w Kongresie, a żaden kongresman nie mógł pełnić obowiązków urzędniczych (art. 1 sekcja 23).

W zakresie ustawodawstwa żadne prawo nie mogło obowiązywać, jeśli nie zostało uchwalone przez każdą z izb, a odstęp między czytaniem w obu izbach nie mógł być dłuższy niż kilka dni. Wyjątkiem była sytuacja, gdy izba niższa większością 2/3 zadecydowała inaczej (art. 1 sekcja 20). Po odrzuceniu projektu prawnego nie można było ponownie poddać go pod głosowanie na tej samej sesji ani zaproponować innej ustawy, w której znalazły się wcześniej odrzucone przepisy (art. 1 sekcja 21). Każda przyjęta ustawa miała zaczynać się od słów: *Be it enacted by the Senate and House of Representatives of the Republic of Texas, in Congress assembled* (art 1 sekcja 22). Ponadto musiała zostać podpisana przez Prezydenta. W przypadku odmowy podpisania, ustawa wracała do izby, która ją uchwaliła. Ta zaś mogła ją ponownie przegłosować większością 2/3 i przesłać do drugiej izby, która musiała ją uchwalić również liczbą głosów 2/3 obecnych – w takiej sytuacji ustawa miała status uchwalonej. Natomiast, gdy Prezydent nie zwrócił ustawy w przeciągu 5 dni – nie licząc niedzieli – to automatycznie stawała się ona prawem (art. 1 sekcja 26)¹⁶.

Artykuł 2 posiada 7 sekcji. Zgodnie z sekcją 1 Kongres miał prawo do nakładania i pobierania podatków oraz danin, akcyz i ceł, pożyczać pieniądze i spłacać długi, a także zapewniać obronę oraz bezpieczeństwo. Natomiast według sekcji 2 regulował handel, wybijał monety oraz ustalał standardy miar i wag, zaś oficjalnie transakcje miały być dokonywane za pośrednictwem złota i srebra. W sekcji 3 podkreślono zadania Kongresu w zakresie urzędów i dróg pocztowych, wyda-

¹⁶ Tamże.

wania pozwoleń na działalność, patentów oraz gwarantowania praw autorskich. Sekcja 4 natomiast przyznała Senatowi i Izbie Reprezentantów uprawnienia w zakresie wypowiedzania wojny, wystawiania listów kaperskich oraz określania prawa łupu. Ponadto, w sekcji 5, do kompetencji władzy ustawodawczej należało wystawienie i utrzymanie armii, floty oraz stworzenie takiego prawa, które to umożliwiłoby. Natomiast sekcja 6 zobowiązywała Kongres do utworzenia milicji, której zadaniem byłoby egzekwowanie prawa, tłumienie zamieszek oraz odpieranie ataku. Sekcja 7 pozwalała władzy ustawodawczej uchylać takie przepisy, które umożliwiałyby wykonanie wyżej wymienionych zadań¹⁷.

Władzy wykonawczej poświęcony został artykuł 3. Zgodnie z sekcją 1 przynależała ona Prezydentowi. Natomiast sekcja 2 uwzględniła okres przejściowy zgodnie, z którym pierwszy Prezydent zostanie wybrany na dwa lata bez możliwości natychmiastowej reelekcji. Następni mieli być wybierani na trzyletnie kadencje. W sytuacji remisu, o wyborze spośród dwóch najlepszych kandydatów, miała decydować Izba Reprezentantów. Zgodnie z sekcją 3 wybory prezydenckie i wiceprezydenckie odbywały się oddzielnie, głosowanie odbywało się w każdym okręgu (przez obywateli: mężczyzn i kobiet), a zapieczętowane urny trafiały do Speakera, który składał sprawozdanie przed obiema izbami w obecności większości członków¹⁸.

Artykuł 4 poświęcony został władzy sądowniczej. Przysługiwała ona Sądowi Najwyższemu (*Supreme Court*) oraz sądom niższego szczebla utworzonym na mocy decyzji Kongresu. Sędziowie pełnili swoje urzędy przez cztery lata z możliwością reelekcji i otrzymywali za to uposażenie, które nie mogło być zmieniane w trakcie wykonywania obowiązków (art. 4 sekcja 1). Republika Teksasu miała zostać podzielona na okręgi sądowe, których liczba wynosiła między 3 a 8. W każdym z okręgów miał się mieścić sąd kierowany przez sędziego, którego miejsce pracy jak również czas regulowała ustawa uchwalona przez Kongres (art. 4 sekcja 2). Do kompetencji sądowej Republiki Teksasu włączono takie kwestie jak: sprawy związane z admiralicją i prawem morskim, ambasadorami, ministrami pełnomocnymi i konsułami oraz każdą sprawę, której wartość była większa niż 100 dolarów (art. 4 sekcja 3). Sędziowie działali w imieniu Republiki Teksasu w celu zagwarantowania pokoju. Wszelkie akty oskarżenia miały zawierać konkluzję wyrażoną w słowach: Przeciw pokoji i godności Republiki¹⁹ (art. 4 sekcja 4). W teksańskim systemie wyznaczano prokuratora okręgowego, którego obowiązki i warunki pracy wyznaczało prawo (art. 4 sekcja 5). Natomiast urzędnicy sądów okręgowych byli obierani w wyborach na czteroletnie kadencje

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ "Against the peace and dignity of the Republic".

w okręgach, gdzie sądy miały swoją siedzibę (art. 4 sekcja 6). Sąd Najwyższy zaś składał się z przewodniczącego oraz sędziów stowarzyszonych, w skład których wchodził sędziowie okręgowi. Kworum obejmowało większość członków Sądu Najwyższego oraz przewodniczącego (art. 4 sekcja 7). Sąd Najwyższy miał również charakter instancji odwoławczej wobec decyzji sądów okręgowych (art. 4 sekcja 8). Na wspólnym posiedzeniu obu izb Kongresu wybierani byli sędziowie każdego szczebla (art. 4 sekcja 9). W każdym okręgu sądowym musiały istnieć sądy okręgowe – zostało to w ustawie zasadniczej wyraźnie podkreślone (art. 4 sekcja 10). Nowe okręgi sądowe mogły powstać tylko na wniosek 100 mężczyzn zamieszkujących obszar nie mniejszy niż 900 mil kwadratowych (art. 4 sekcja 11). Poza tym, na okres 2 lat mieli być powoływani sędziowie pokoju, szeryfowie, koronerzy oraz konstable, którzy na swoje stanowiska mieli być wybierani w wyborach (art. 4 sekcja 12). Na uwagę zasługuje fakt, że Kongres w drodze ustawy po pewnych modyfikacjach miał usankcjonować w Republice Teksasu angielskie prawo precedensowe *common law* (art. 4 sekcja 13)²⁰.

Kwestie przysięgi regulował artykuł 5. Ministrowie oraz członkowie Kongresu nie mieli służyć religii bądź wyznaniu tylko Republice (art. 5 sekcja 1). Kongresmani przed objęciem urzędu składali przysięgę o następującej treści: Ja ... uroczyscie przysięgam, że jako członek Kongresu będę wspierać konstytucję Republiki i nie zaproponuję lub nie poprę w projekcie, głosowaniu bądź rezolucji rozwiązań szkodliwych dla Ludu²¹ (art. 5 sekcja 2). Każda osoba wybrana na publiczne stanowisko była zobowiązana do złożenia przysięgi (art. 5 sekcja 3)²².

Artykuł 6 został poświęcony prezydentowi oraz wiceprezydentowi. Zgodnie z sekcją 1 głową państwa mogła zostać osoba, która ukończyła 35 lat, była obywatelem Republiki w momencie przyjmowania ustawy zasadniczej lub, co najmniej na trzy lata przed wyborami. Według sekcji 2 nowo wybrany prezydent obejmował urząd w drugi poniedziałek grudnia po wyborach i pełnił zadania do momentu wyboru następcy. W sekcji 3 stwierdzono, że głowa państwa miała otrzymywać zapłatę za pełnienie obowiązków, która nie miała ulec zmianie w trakcie kadencji oraz precyzowała treść przysięgi: „Ja ... prezydent Republiki Teksasu uroczyscie i szczerze przysięgam, że będę wiernie wykonywać obowiązki mojego urzędu i najlepiej jak potrafię zachowam, ochronię i obronię konstytucję”²³. Prezydent

²⁰ *Constitution of Republic of Texas*, dz. cyt.

²¹ *I, A. B., do solemnly sear [or affirm, as the case may be] that, as a member of this General Congress, I will support the Constitution of the Republic, and that I will not propose or assent to any bill, vote, or resolution, which shall appear to me injurious to the People.*
Tamże.

²² Tamże.

²³ *I, A. B., President of the Republic of Texas, do solemnly and sincerely swear [or affirm, as the case may be] that I will faithfully execute the duties of my office, and to the best of my ability*

Republiki Teksasu, według sekcji 4, był naczelnym dowódcą armii i marynarki oraz milicji, ale bez zgody Kongresu nie mógł osobiście dowodzić. Natomiast sekcja 5 dodawała, że głowa państwa po uzyskaniu zgody 2/3 Senatu mogła zawierać traktaty, a po uzyskaniu zwykłej większości izby wyższej mianował ministrów, konsulów i innych urzędników chyba, że ustawa zasadnicza regulowała to inaczej. Oprócz tego, zgodnie z sekcją 6, prezydent miał prawo obsadzać wakaty w Senacie powstałe w przerwie między sesjami. Był też zobligowany do informowania od czasu do czasu Kongresu o stanie Republiki oraz miał możliwość rekomendowania działań, które uznał za konieczne. Miał też uprawnienia do nadzwyczajnego zwoływania obu bądź jednej z izb oraz przyjmowania przedstawicieli obcych państw – sekcja 7. Natomiast zgodnie z sekcją 8 i 9 musiała istnieć pieczęć, która była używana i przechowywana przez Prezydenta – określana jako wielka pieczęć Republiki Teksasu²⁴.

Prezydent za radą i zgodą Senatu miał prawo mianować Sekretarza Stanu, a także innych członków gabinetu prezydenta, którzy pełnili swój urząd tak długo jak trwała kadencja głowy państwa chyba, że wcześniej nastąpiło usunięcie przez prezydenta ze stanowiska za zgodą Senatu – sekcja 10. Natomiast sekcja 11 dotyczyła biernego prawa wyborczego. Oddać głos mógł każdy obywatel Republiki, bez względu na płeć, który osiągnął 21 lat i przez co najmniej 6 miesięcy mieszkał na obszarze Teksasu. Głosowanie, według sekcji 12, odbywało się w sposób tajny. Za wybranego uznaje się kandydata, który zdobył większość głosów – sekcja 13. Natomiast zgodnie z sekcją 14 wiceprezydent był wybierany w tym samym czasie, co prezydent i powinien spełniać takie same wymogi. Jego kadencja trwała w tym samym czasie, co głowy państwa, ale wyborcy głosowali oddzielnie; tzn.: jeden głos na kandydata na prezydenta i jeden głos na wiceprezydenta. W sytuacji impeachmentu, usunięcia z urzędu, śmierci, rezygnacji bądź nieobecności prezydenta, jego obowiązki przejmował wiceprezydent – sekcja 15. Sekcja 16 określała sytuację, w której następowało zdjęcie z urzędu: zdrada, przekupstwo, przestępstwo o charakterze znacznym oraz pozytywnie zakończona procedura impeachmentu²⁵.

Następną częścią ustawy zasadniczej był harmonogram wprowadzania konstytucji – *Schedule*. W sekcji 1 przyjęto, że te prawa, które obowiązywały w Teksasie przed wejściem w życie ustawy zasadniczej, a które były z nią niezgodne, obowiązywały dalej do czasu unieważnienia, uchylecia, zmienienia lub wygaśnięcia mocy wiążącej. Natomiast w sekcji 2 podkreślono, iż kary, mandaty i inne decyzje

preserve, protect, and defend the Constitution of the Republic.

Tamże.

²⁴ “the great seal of the Republic of Texas”.

Tamże.

²⁵ Tamże.

administracyjne powstałe w czasie, gdy Teksas był częścią meksykańskiego stanu Coahuila and Texas, były przez nowo powstałą Republikę Teksasu respektowane i przejęte. Sekcja 3 przyznaje tylko mężczyznom czynne prawo wyborcze. Pierwszy prezydent i wiceprezydent mieli zostać wybrani przez Konwencję z 1836 r. – sekcja 4. Władze wykonawcze wybrane podczas Konwencji zostały zobowiązane do jak najszybszego przeprowadzenia wyborów – sekcja 5. Natomiast sekcja 6 i 7 precyzowała liczbę przedstawicieli przypadających na okręgi administracyjne, a dotychczasowi sędziowie, szeryfowie i urzędnicy mieli piastować swoje urzędy do czasu wyboru nowych na podstawie nowej ustawy zasadniczej (sekcja 8)²⁶.

Przedostatnią częścią konstytucji były postanowienia ogólne. Zgodnie z sekcją 1 z zajmowanego urzędu, na które dana osoba została wybrana na drodze wyborów, oraz ze stanowiska sędziego można było zostać zwolnionym po skazującym wyroku za łapówkarstwo, krzywoprzysięstwo lub inne przestępstwa bądź wykroczenia, za które groziła wysoka kara. Natomiast według sekcji 3 prezydent i członkowie jego gabinetu pełnili swoje obowiązki w siedzibie rządu chyba, że Kongres lub sytuacja wojenna wymagałyby zmiany miejsca. Natomiast do czasu stworzenia pieczęci Republiki, prezydent mógł używać swojej prywatnej – sekcja 4. Powszechny system edukacji zastał zapewniony w sekcji 5, a realizację powierzonego Kongresowi. Sekcja 6 precyzowała warunki nabycia praw obywatelskich: tylko osoby rasy białej, co najmniej 6 miesięcy przebywały na terenie Republiki, złożyły ślubowanie przed właściwym organem, iż zostaną na stałe i będą respektować konstytucję oraz będą lojalni i wierni Teksasowi. Poza tym, według sekcji 7, powstać miał kodeks karny i oddzielny kodeks cywilny, przetłumaczone i opublikowane. Osoby, które uchyliłyby się od obowiązku wojskowego lub pomagały wrogowi, tracą obywatelstwo – sekcja 8. Należy podkreślić, iż sekcja 9 w pełni sankcjonowała niewolnictwo w Republice Teksasu i tylko za zgodą Kongresu posiadacz niewolników mógł przyznać swojej własności wolność. Poza tym, żaden wolny Afroamerykanin bądź Afrykańczyk nie miał prawa na stałe przebywać w Teksasie. Według sekcji 10 wszystkie osoby zamieszkujące Teksas w momencie ogłoszenia Deklaracji Niepodległości stawały się obywateli i otrzymywały przydział ziemi. Nie dotyczyło to Indian, Afrykańczyków, i ich potomków. Sekcja 11 ustalała procedurę wprowadzania poprawek do ustawy zasadniczej²⁷.

Ostatnią częścią konstytucji była Deklaracja Praw (*Declaration of Rights*), która bez względu na sytuację nie mogła być zmieniona. Po pierwsze: wszyscy ludzie mieli być równi. Po drugie, polityczna władza miała należeć do ludu, wolne rządy miały być oparte na upoważnieniu ze strony ludu, który miał niezbywalne prawo do zmiany rządzących. Po trzecie, żadne wyznanie lub rodzaj kultu nie miało

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

mieć charakteru dominującego, a każdy obywatel miał prawo do dodawania czci Bogu zgodnie ze swoim sumieniem. Po czwarte, każdy obywatel miał mieć prawo do swobodnego wyrażania swoich opinii i nie miało istnieć prawo ograniczające wolność słowa i prasy. W przypadku nadużycia tego prawa, organem właściwym do ustalania prawdy miał być sąd. Po piąte, gwarantowana miała być wolność osobista, domów, papierów i mienia od nieuzasadnionych rewizji i konfiskat. Po szóste każdy oskarżony miał prawo być wysłuchanym, domagać podania przyczyn oskarżenia, konfrontacji ze świadkami oraz wezwania tych świadków, którzy mogli zeznawać na jego korzyść, szybkiego procesu przed bezstronnym sądem, nie składania zeznań mogących go obciążyć oraz być pozbawionym życia, wolności bądź mienia, bez podstawy prawnej. Po siódme, żaden obywatel nie mógł być pozbawiony przywilejów, wyjęty spod prawa lub wygnany. Po ósme, w Republice Teksasu nie obowiązywały zasady związane ze szlacheckimi tytułami, dziedzicznymi przywilejami czy zaszczytowi, jak to miało miejsce w Cesarstwie Meksyku. Po dziewiąte, nikt nie mógł być dwukrotnie skazany za to samo przestępstwo. Po dziesiąte, każdy osoba mogła zostać zwolniona za kaucją chyba, że dopuściła się zbrodni, a dowody były oczywiste. Po jedenaste, każdy miał prawo do sprawiedliwego sądu. Po dwunaste, nie można było nikogo uwięzić za niespłacone długi. Po trzynaste, nie można było zażądać żadnych specjalnych usług, przejąć własności lub jej używać bez zgody, ewentualnie za odpowiednią zapłatą bądź odszkodowaniem. Po czternaste, każdy obywatel miał prawo nosić broń do obrony własnej lub Republiki, a wojsko miało być podporządkowane władzy cywilnej. Po piętnaste, do zadań milicji miało należeć chronienie obywateli, a na poziomie prawa miała to czynić władza ustawodawcza. Po szesnaste, za zdradę Republiki należało uznać uchylanie się od obowiązku wojskowego w czasie wojny i pomaganie wrogom. Po siedemnaste, wszelkie działania o charakterze monopolistycznym miały być zakazane²⁸.

Granica

Nowo powstałe państwo graniczyło tylko z Meksykiem i Stanami Zjednoczonymi. Swoim zasięgiem obejmowało oprócz dzisiejszego stanu Teksas, również część obszaru takich współczesnych stanów jak Nowy Meksyk, Oklahoma, Kansas, Kolorado i Wyoming.

Północne i zachodnie granice ówczesnej Republiki Teksasu biegły następująco: od ujścia rzeki Sabine do 32 równoleżnika, dalej na północ do rzeki Red, następnie na zachód do 100 południka, dalej na północ do rzeki Arkansas i dzisiejszego Dodge City w stanie Kansas, następnie na zachód do górnego biegu rzeki Arkansas w pobliżu współczesnego Leadville w stanie Kolorado a dalej na północ

²⁸ Ibidem.

Mapa nr 2. Granice Republiki Teksasu

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Wpdms_public_of_texas.png, [dostęp: 05.04.2019].

do 42 równoleżnika w pobliżu współczesnego Rawlins w stanie Wyoming. Od Silverton w stanie Kolorado granica biegła w kierunku rzeki Rio Grande²⁹.

Należy zauważyć w tym miejscu, że wschodnia i północna granica Republiki Teksasu była oparta na amerykańsko-hiszpańskim traktacie Adams-Onis z 1819 r., który regulował terytorialny podział między Stanami Zjednoczonymi, a Meksykiem, który w owym czasie był hiszpańską kolonią³⁰. Teksas przyjął te zapisy.

Natomiast południowa i zachodnia granica wymagała traktatowego uregulowania między Meksykiem, a Teksasem. Dnia 14 maja 1836 r. w Velasco, obecnie Freeport, prezydent David G. Burnet oraz generał Antonio

Lopez de Santa Anna podpisali jawny oraz tajny traktat.

Zgodnie z artykułem 1 jawnego traktatu generał Santa Anna zgadzał się nie przedsięwziąć żadnych działań przeciwko Teksasowi w czasie wojny o niepodległość. Według artykułu 2, wszelkie działania wojenne na lądzie i morzu miały zostać powstrzymane. Artykuł 3 stwierdzał, że wszystkie meksykańskie siły zbrojne miały zostać wycofane za rzekę Rio Grande del Norte. Natomiast według artykułu 4, armia Meksyku podczas odwrotu mogła rekwirować tylko takie artykuły, które były potrzebne do odwrotu, ale za odszkodowaniem. Zgodnie z artykułem 5 armia meksykańska była zobowiązana do zwrotu wszystkich rzeczy zajętych w czasie działań wojennych, w tym niewolników. Artykuł 6 stwierdzał, że wojska obu stron nie zbliżą się do siebie na odległość mniejszą niż 5 lig³¹. Natomiast artykuł 7 pod-

²⁹ *Boundaries of the Republic of Texas*, <https://www.drinfo.org/education/republic-of-texas-2/boundaries-of-the-republic-of-texas>, [dostęp: 05.04.2019].

³⁰ Zob.: *The Adams-Onis Treaty of 1819*, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/adamonis.htm>, [dostęp: 05.04.2019].

³¹ 1 liga = 3 mile = 4,8280 km.

Przelicznik jednostek, <https://www.translatorscafe.com/unit-converter/PL/length/>

kreślał, że armia meksykańska bezzwłocznie miała opuścić terytorium Teksasu, a według artykułu 8 informacja o podpisanym traktacie miała natychmiast trafić do dowódców wojsk operacyjnych armii obu stron – generała Filisola i generała T. J. Ruska. Artykuł 9 stwierdzał, że Meksyk zwolni wszystkich więźniów, a Teksas zrobi to samo w identycznej liczbie. Pozostali mieli być traktowani z należytym szacunkiem. Natomiast według artykułu 10 generał Santa Anna miał zostać przewieziony do Veracruz tak szybko, jak zostanie uznane to za właściwe³².

W tajnym traktacie generał Santa Anna zobligował się do wypełnienia wszystkich zapisów. W artykule 1 zapewnił, że nie zwróci się zbrojnie przeciwko Teksasowi. Te zobowiązania miały charakter wyjątkowo osobisty. W następnym artykule zobligował się do jak najszybszego wycofania meksykańskiej armii. Poza tym, generał Santa Anna miał przygotować odpowiednie spotkanie teksańskiej delegacji z meksykańskim rządem w Mexico City, by rozstrzygnąć wszelkie sporne kwestie – artykuł 3. Według artykułu 4, traktat o wzajemnych stosunkach i handlu oraz granice miały zostać ustalone w przyszłości, lecz w oparciu o rzekę Rio Grande del Norte. W artykule 5 Teksasńczycy obligowali się do natychmiastowego dostarczenia Santa Anny do Veracruz. Według artykułu 6 obie wersje traktatu miały być traktowane i przechowywane razem³³.

W późniejszym czasie obie strony praktycznie złamały postanowienia traktatu w Velasco, lecz zastrzeżenia dotyczące południowej i zachodniej granicy stały się wiążące. Rzeką Rio Grande del Norte stała się podstawą do ustanowienia granicy południowej i zachodniej między Teksasem i Meksykiem o łącznej długości 1 896 mil. Z prawnego punktu widzenia dopiero traktat z Guadalupe Hidalgo z 1848 sankcjonował granicę na rzece Rio Grande del Norte³⁴.

Polityka wewnętrzna

Jak można zauważyć polityka w Stanach Zjednoczonych ściśle wiąże się z istniejącymi w tym państwie dwoma formacjami politycznymi: Partią Demokratyczną i Partią Republikańską. Inaczej sytuacja miała się w Republice Teksasu. W związku z faktem, że analizowany obszar do 1836 r. był częścią Meksyku, rozwój

24-7/%D0%BB%D0%B8%D0%B3%D0%B0-%D0%BA%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%82%D1%80/, [dostęp: 05.04.2019].

³² *Treaties of Velasco (14 May 1836)*, <http://www.lsjunction.com/docs/velasco.htm>, [dostęp: 05.04.2019].

³³ A. P. McDonald, *The Treaties Of Velasco*, <http://www.texasescapes.com/AllThingsHistorical/TreatiesOfVelascoAM803.htm>, [dostęp: 05.04.2019]; L. Lynn, *Road to Revolution: The Treaty of Velasco*, <http://www.discovertexasonline.com/2017/05/road-to-revolution-the-treaty-of-velasco/>, [dostęp: 05.04.2019].

³⁴ *Boundaries of the Republic of Texas*, <http://www.drinfo.org/education/republic-of-texas-2/boundaries-of-the-republic-of-texas>, [dostęp: 05.04.2019].

partii politycznych następował dużo wolniej. Technicznie rzecz ujmując, w latach istnienia Republiki Teksasu nie było na jej terenie żadnej partii politycznej. Natomiast w momencie przyłączenia do Stanów Zjednoczonych, w USA dominowała Partia Demokratyczna, co miało wpływ na początki partyjnego życia w Teksasie.

Autorzy Jan Miller i Jerry Perry podkreślali, że w latach 1836–1845 zasadniczo partie nie były potrzebne, gdyż polityczne życie było zdominowane i kierowane przez wybitne osobowości. Natomiast Robert Calvert, Arnolfo de Leon i Gregg Cantrell mieli napisać, że na tym etapie historii Teksasu nie było politycznych partii, ale powstały frakcje, które popierały lub sprzeciwiały się polityce Sama Houstona³⁵.

Pierwszego prezydenta i wiceprezydenta wybrali delegaci Konwencji z 1836 r. i miało to mieć charakter tymczasowy. Podczas pierwszej kampanii wyborczej na początku było tylko dwóch kandydatów: Henry Smith, który był gubernatorem tymczasowego rządu, mianowany przez wspomniany już organ *The Consultation* w 1835 r. oraz Stephen F. Austin, który był traktowany jak „ojciec Teksasu”. Jako trzeci do wyborów zgłosił kandydaturę Sam Houston. O ile Houston startował jako wojenny bohater, o tyle Smith był związany z nieudolnym organem *The Consultation*, a Austin wrócił ze Stanów Zjednoczonych po nieudanych negocjacjach dotyczących uznania przez Waszyngton niepodległości Teksasu. Sytuacja Houston była o wiele lepsza niż jego kontrkandydatów i wykorzystał to – jego zwycięstwo było zupełne. Smith zdobył 743 głosy, Austin tylko 587 a Houston aż 5 119. Wybór Mirabeau B. Lamara na wiceprezydenta był formalnością przy poparciu popularnego, zwłaszcza wśród żołnierzy, Houstona – należy zauważyć, że Lamar nie był zwolennikiem Houstona³⁶.

Nowy prezydent w swoim gabinecie znalazł miejsce dla kontrkandydatów, co może świadczyć, iż teksańskie elity w owym czasie były nieliczne. Stephen Fuller Austin został Sekretarzem Stanu, lecz nie pełnił urzędu długo, gdyż zmarł 27 grudnia 1836 r.³⁷. Natomiast Henry Smith był Sekretarzem Skarbu w pierwszej administracji Houstona³⁸. Zgodnie z ustawą zasadniczą kadencja pierwszego prezydenta została ograniczona do 2 lat, a głowa państwa nie mogła natychmiast

³⁵ J. Miller, J. Perry, *Development of Political Parties in Texas*, s. 3, [http://www.eisd.net/cms/lib04/TX01001208/Centricity/Domain/82/Dev Political Parties.pdf](http://www.eisd.net/cms/lib04/TX01001208/Centricity/Domain/82/Dev%20Political%20Parties.pdf), [dostęp: 05.04.2019].

³⁶ Tamże.
Zob. T. H. Kreneck, *Houston Samuel*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fho73>, [dostęp: 05.04.2019].

³⁷ Zob. E. C. Barker, *Austin, Stephen Fuller*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fau14>, [dostęp: 05.04.2019];
Tenże, *Stephen Fuller Austin “The Father of Texas” (1793 – 1836)*, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/adp/history/bios/austin/austin.html>, [dostęp: 05.04.2019].

³⁸ R. W. Steen, *Governor Henry Smith*, <https://tshaonline.org/handbook/online/articles/fsm23>, [dostęp: 05.04.2019].

po pierwszej kadencji wystawić swojej kandydatury. Wykorzystał to Lamar, który zgłosił siebie jako kandydata na najwyższy urząd, a kampanię oparł na sprzeciwie wobec poczynañ Houstona. Ten natomiast wystawił niejako w swoim imieniu Roberta Wilsona, który był mało znanym kongresmanem i przez to nie mógł wygrać. Na uwagę zasługuje fakt, iż dwaj inni mało znani kandydaci Peter W. Grayson³⁹ oraz James Collinsworth⁴⁰, tuż przed wyborami popełnili samobójstwo – pierwszy miał się zastrzelić, a drugi wyskoczyć z łodzi i utonąć. W konsekwencji Lamar uzyskał 6 995 głosów, a Wilson tylko 252⁴¹. Wiceprezydentem został David G. Burnet, którego również określa się mianem przeciwnika Houstona⁴².

W 1841 r. Lamar nie był w stanie powtórzyć sukcesu wyborczego (był niepopularny, a kraj doprowadził na skraj bankructwa⁴³), wobec czego frakcja anty-Houstonowa wystawiła kandydaturę Burneta. Kampania miała charakter osobisty i mało merytoryczny⁴⁴. W konsekwencji zwyciężył Houston, który zdobył 7 508 głosów, przy 2 574 oddanych na Burneta. W 1844 r. Houston zdawał sobie sprawę, że może nie wygrać wyborów, wobec czego wystawiono ówczesnego Sekretarza Stanu Ansona Jonesa, który był ostatnim prezydentem Republiki Teksasu⁴⁵. Na uwagę zasługuje fakt, że kampania wyborcza Jonesa polegała na tym, że nie zrobił żadnej kampanii i nie wygłosił żadnej mowy⁴⁶. Poza tym, jeden z jego głównych oponentów: Patrick Jack, zmarł tuż przed wyborami⁴⁷, a Edward Burleson okazał się być bez szans⁴⁸. Natomiast w związku z faktem, iż Teksas podjął decyzję

³⁹ Zob. L. H. Southwick, *Grayson, Peter Wagener*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fgr29>, [dostęp: 05.04.2019].

⁴⁰ Zob. J. E. Erickson, *Collinsworth, James*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fco97>, [dostęp: 05.04.2019].

⁴¹ Zob. L. H. Southwick, *Wilson, Robert*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fwi56>, [dostęp: 05.04.2019].

⁴² J. Miller, J. Perry, dz. cyt.

⁴³ Zob. H. Gambrell, *Lamar, Mirabeau Buonaparte*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fla15>, [dostęp: 05.04.2019].

⁴⁴ Zob. M. G. Henson, *Burnet, David Gouverner*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fbu46>, [dostęp: 05.04.2019].

⁴⁵ J. Miller, J. Perry, dz. cyt.

⁴⁶ Zob. H. Gambrell, *Jones, Anson*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fjo42>, [dostęp: 05.04.2019].

⁴⁷ Zob. L. W. Kemp, *Jack, Patrick Churchill*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fja01>, [dostęp: 05.04.2019].

⁴⁸ Zob. H. B. Kelso, *Burleson, Edward*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fbu40>, [dostęp: 05.04.2019]; *Biographical Encyclopedia of Texas, Book, 1880*, <http://texas-history.unt.edu/ark:/67531/metaph5827/m1/232/>, [dostęp: 05.04.2019].

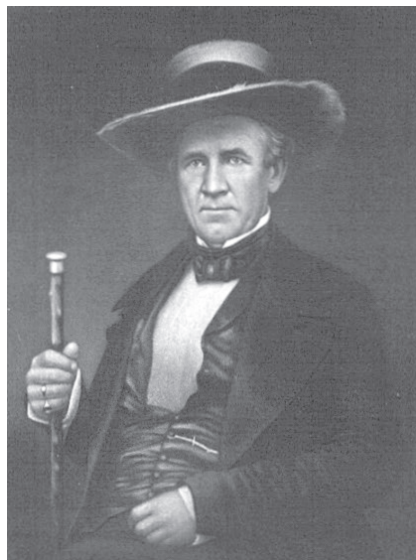
o przyłączeniu do Stanów Zjednoczonych, to po śmierci wiceprezydenta Kennetha Andersona nie dokonano nowego wyboru na to stanowisko⁴⁹.

Prezydenci i Wiceprezydenci Republiki Teksasu

Prezydent	Okres urzędowania	Wiceprezydent	Okres urzędowania
David G. Burnet	16 marzec 1836 – 22 październik 1836	Lorenzo de Zavala	16 marzec 1836 – 17 październik 1836
Sam Houston	22 październik 1836 – 10 grudzień 1838	Mirabeau B. Lamar	22 październik 1836 – 10 grudzień 1838
Mirabeau B. Lamar	10 grudzień 1838 – 13 grudzień 1841	David G. Burnet	10 grudzień 1838 – 13 grudzień 1841
Sam Houston	13 grudzień 1841 – 9 grudzień 1844	Edward Burleson	13 grudzień 1841 – 9 grudzień 1844
Anson Jones	9 grudzień 1844 – 19 luty 1846	Kenneth Anderson	9 grudzień 1844 – 3 lipiec 1845

Źródło: Presidents and Vice Presidents of the Republic of Texas, 1836-1846, <https://www.tsl.texas.gov/ref/abouttx/prestx.html>, [dostęp: 05.04.2019]; Vice Presidents of the Republic of Texas, <https://texasalmanac.com/topics/government/lieutenant-governors-and-vice-presidents>, [dostęp: 05.04.2019].

Samuel „Sam” Houston (2 marzec 1793 – 26 lipiec 1863)

Źródło: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Samuel_houston.jpg, domena publiczna, [dostęp: 05.04.2019].

⁴⁹ Zob. L. H. Southwick, *Anderson, Kenneth Lewis*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fan08>, [dostęp: 05.04.2019].

Polityka zagraniczna

Krótki okres istnienia Republiki Teksasu oraz fakt, iż liczba członków międzynarodowej społeczności w owym czasie nie była zbyt duża powodowało, że bilateralne i multilateralne relacje analizowanego państwa należy uznać za skromne. Należy pamiętać, że nowy polityczny twór miał tylko dwóch sąsiadów: Stany Zjednoczone oraz Meksyk.

Naturalnym było, że Teksas głównego sojusznika upatrywał w swoim północnym sąsiedzie. Już w 1835 r. w Nowym Orleanie powstała pierwsza placówka, która miała charakter konsularny, a na czele stali Stephen F. Austin, William H. Wharton i Branch T. Archer, zaś ich zadaniem miało być zapewnienie pomocy finansowej oraz wsparcia w handlu – w czasie teksańskiej rewolucji meksykański rynek był zamknięty. W grudniu 1836 r. powstała agencja Teksasu w Mobile, a w Nowym Jorku John Woodward został pierwszym konsulem generalnym. Dodatkowe oddziały utworzono w Baltimore, Bostonie i Filadelfii. Formalnie teksańska służba zagraniczna powstała 15 grudnia 1837 r. i miała podlegać Sekretarzowi Stanu, lecz Teksas nie był interesujący, ani dla Europy, ani dla Stanów Zjednoczonych. W konsekwencji relacje było dość słabe i ograniczały się do handlu (głównie bawełna). Nie zmieniło się to, aż do aneksji w 1845 r.⁵⁰

Oprócz Stanów Zjednoczonych, Teksas miał też swoje komórki na Starym Kontynencie. W 1840 r. powstało biuro w Paryżu (ambasada), a w 1841 r. w Marsylii, w 1842 r. w Bordeaux i Rouen, w 1843 r. w Cette a w 1845 r. w Bayonne – we Francji. Kwestie handlowe spowodowały, że powstało też kilka komórek w Wielkiej Brytanii. W 1841 r. powstały konsulatory w Londynie i Liverpoolu, w 1842 r. w Plymouth i Falmouth, a w 1843 r. w Glasgow, Greenock, Kingston-upon-Hull, Kingston-upon-Hull oraz w Dublinie. Poza tym istniały teksańskie agencje w Amsterdamie (Holandia, 1842 r.), Rotterdamie (Holandia, 1843 r.), Antwerpii (Belgia, 1843 r.) oraz w Bremie (Związek Niemiecki, 1844 r.)⁵¹.

Na uwagę zasługuje fakt, że najbardziej aktywnym dyplomatycznie państwem, które wysyłało swoich przedstawicieli do Republiki Teksasu były Stany Zjednoczone i to nie w randze ambasadora, tylko Chargé d'Affaires. Było to od 23 października 1837 r. do 9 sierpnia 1845 r. a byli to w kolejności następujące osoby: Alcee Louis La Branche, George H. Flood, Joseph Eve, William Sumter Murphy, Tilghman Ashurst Howard oraz Andrew Jackson Donelson⁵².

⁵⁰ Handbook of Texas Online, *Consular Service of the Republic of Texas*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mec02>, [dostęp: 05.04.2019].

⁵¹ Tamże.

⁵² *Chiefs of Mission for Texas*, <http://history.state.gov/departmenthistory/people/chiefs/mission/texas>, [dostęp: 05.04.2019].

Oprócz Stanów Zjednoczonych do Teksasu swojego przedstawiciela wysyłała Francja, która jako pierwsza uznała niepodległość nowej Republiki na mocy traktatu z 29 sierpnia 1839 r.⁵³ Był nim Jean Pierre Isidore Alphonse Dubois de Saligny, który pełnił obowiązki Chargé d’Affaires, aż do aneksji Teksasu przez północnego sąsiada⁵⁴.

Niewątpliwie ciekawym aspektem były relacje między Republiką Teksasu oraz Republiką Jukatanu, która również uniezależniła się do Meksyku. Owe stosunki mogą też być przyczynkiem do analizy kształtowania teksańskiej marynarki wojennej. Republika Jukatanu (*Republic of Yucatan*, *Republica de Yucatan*) istniała w latach 1841 – 1848, lecz konflikty wewnętrzne (*Guerra de Castas* toczyła się formalnie od 1847 r. do 1901 r.⁵⁵) spowodowały, że państwo ponownie stało się częścią Meksyku. Faktem jednak jest, że i Teksas, i Jukatan miały dostęp do Zatoki Meksykańskiej, a zagrożenie ze strony dawnego państwa było znaczące. Meksyk nie pogodził się w analizowanych latach ze stratą tych dwóch terytoriów. W związku z tym uznano w obu nowych politycznych twórcach – zwłaszcza Texas – że rozwój floty winien być jednym z priorytetów.

Na uwagę zasługuje fakt, że prezydent Houston nie był zwolennikiem marynarki i w czasie swojej pierwszej kadencji rozwiązał te formacje. Inaczej do sprawy podchodził Mirabeau B. Lamar, który nie tylko odtworzył formalnie flotę, ale wyłożył 800 000 dolarów w celu wybudowania nowych jednostek. Załoga była rekrutowana w Nowym Orleanie, a głównodowodzącym został Komandor Edwin Ward Moore⁵⁶. Teksas i Jukatan podpisały traktat zgodnie z którym teksańska flota miała strzec jukatańskiego wybrzeża. Marynarka Teksasu Połączyła się z jukatańską w grudniu 1841 r.⁵⁷ Innym problemem byli piraci działający

⁵³ *The Paris Embassy of Texas*, <http://www.parisdeuxieme.com/2007/06/paris-embassy-of-texas.html>, [dostęp: 05.04.2019].

⁵⁴ N. N. Barker, *Dubois de Saligny*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fdu02>, [dostęp: 05.04.2019].

⁵⁵ Zob. N. Reed, *La guerra de castas de Yucatan*, Mexico 1964, http://books.google.com.mx/books?id=taC9oHLacQsC&pg=PP1&dq=La+Guerra+de+Castas+de+Yucatan,+por+Nelson+Reed&hl=pl&source=gb_s_selected_pages&cad=3#v=onepage&q=La%20Guerra%20de%20Castas%20de%20Yucatan%2C%20por%20Nelson%20Reed&f=false, [dostęp: 05.04.2019]; J. Kitchel, *Caste War of the Yucatan*, <https://belize.com/tales-from-the-yucatan/>, [dostęp: 05.04.2019].

⁵⁶ Zob.: *Texas Navy*, U.S. Navy Department. Naval History Division, Waszyngton 1968, <http://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metapth2419/m1/1/>, [dostęp: 05.04.2019].

⁵⁷ Zob. A. Dienst, *The Texas Navy*, Tucson 1909, https://books.google.pl/books?id=bBSGDwAAQ-BAJ&pg=PT143&lpg=PT143&dq=The+Yucatan+Alliance+texas&source=bl&ots=XD-QyY6oRnV&sig=ACfU3U0tCAkYhN9evBvhzH631uYC3vfG0A&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwj_7de8-rjhAhUDx4sKHfnAD_kQ6AEwAnoECAkQAQ#v=onepage&q=The%20Yucatan%20Alliance%20texas&f=false, [dostęp: 05.04.2019].

na Karaibach, na czele ze słynnym statkiem Jolly Roger. Rola teksańskiej marynarki zmalała ponownie podczas drugiej kadencji Houstona⁵⁸.

Teksas – Meksyk 1842

Młode meksykańskie państwo – zwłaszcza po obaleniu rządów cesarskich Iturbide – cechowało się silną polityczną niestabilnością, pomimo utrzymania przez *centralistas* systemu republikańskiego. Bardzo często zmieniały się osoby, które pełniły obowiązki głowy państwa. Wystarczy wspomnieć, że między klęską Santa Anny pod San Jacinto 21 kwietnia 1836 r., a jego powrotem na prezydencki fotel 18 marca 1839 r., Meksyk miał 3 osoby, które pełniły najwyższy urząd: Miguel Barragan, Jose Justo Corro oraz Anastasia Bustamante. Sam Santa Anna pełnił swój urząd od 10 marca do 9 lipca 1839 r. Jak można łatwo policzyć, przegrany spod San Jacinto, aż 11 razy był prezydentem w latach 1833 – 1855⁵⁹. Nie przyniosło to Meksykowi większych korzyści. Pomimo podpisania przez Santa Annę traktatu w Velasco, nigdy nie wszedł on w życie. Meksyk przez cały okres istnienia Republiki Teksasu nie uznawał tego nowego państwa i z tego powodu istniała groźba interwencji, która stała się faktem w 1842 r.

Dnia 9 stycznia 1842 r. gen. Mariano Arista, dowódca meksykańskiej Armii Północ, wydał oświadczenie w Monterrey, w którym zapowiadał inwazję na Teksas i zapewniał, iż nikomu nie stanie się krzywda, jeśli pozostanie neutralny podczas jego działań. Już na początku marca 1842 r. Arista zajął Goliad, Refugio i Victoria oraz przygotowywał się do oblężenia San Antonio – 5 marca pojawiły się tam jednostki gen. Rafaela Vásqueza. Ponieważ Vásquez miał do swojej dyspozycji aż 700 żołnierzy, dowódca teksańskiej milicji John C. Hays uznał, że obrona była niemożliwa i opuścił miasto bez walki. Natomiast Vásquez zajął San Antonio, nakazał wywieszenie meksykańskiej flagi, ogłosił powrót tego obszaru pod władzę Meksyku, po czym nakazał odwrót za Rio Grande. Kiedy Teksaszczyki powołali nowych rekrutów do milicji pod wodzą Alexandra Somervella i 15 marca wkroczyli do San Antonio, meksykańskich wojsk już nie było.

⁵⁸ Zob. J. Mathews, *The Texas Navy & the French Ironclads*, <http://www.navyandmarine.org/ondeck/1839TexasNavy.htm>, [dostęp: 05.04.2019].

⁵⁹ Zob. D. Carmona, *Asume la presidencia de la República interinamente el general Miguel Barragán en sustitución de Santa Anna*, <https://memoriapoliticademexico.org/memoria/Efemerides/1/28011835.html>, [dostęp: 05.04.2019]; Tenże, *José Justo Corro*, <http://presidentes.mx/jose-justo-corro>, [dostęp: 05.04.2019]; *Anastasio Bustamante*, <https://www.gob.mx/cms/uploads/attachment/file/3427/AnastasioBustamante.pdf>, [dostęp dn. 05.04.2019]; *La primera República Federal 1824-1835*, http://www.conevyt.org.mx/colaboracion/colabora/objetivos/libros_pdf/sso3_u11lecc2.pdf, [dostęp: 05.04.2019]; D. Carmona, *López de Santa Anna y Pérez Lebrón Antonio*, <https://memoriapoliticademexico.org/biografias/lopez-de-santa-anna-y-perez-lebron-antonio-1794-1876/>, [dostęp: 05.04.2019].

To pierwsze starcie w zasadzie było bezkrwawe, lecz doprowadziło do pewnego chaosu na zachodnich obszarach Teksasu⁶⁰.

W tym miejscu na uwagę zasługuje pewien polityczny aspekt, jaki miał miejsce w Teksasie, a przeszedł do historii jako „wojna o archiwa” (*Archive War*). Dnia 10 marca 1842 r. prezydent Houston w związku z zagrożeniem ze strony meksykańskiej armii zwołał nadzwyczajne posiedzenie Kongresu. Jednakże na miejsce posiedzenia wybrał miasto Houston, a nie stolicę, czyli Austin. Mieszkańcy Austin uznali, że może to stanowić przyczynek do przeniesienia stolicy i zorganizowali miejski komitet, który zagroził, że przeniesienie państwowych dokumentów spotka się ze zbrojnym oporem. Ostatecznie Siódmy Kongres zebrał się na sesji w Washington-on-the-Brazos, a prezydent pod koniec grudnia 1842 r. wysłał kompanię rangersów płk Thomasa I. Smitha i kpt. Eli Chandlera do Austin celem przeniesienia archiwów, ale miało się to odbyć bez rozlewu krwi. Rangersi załadowali dokumenty na wozy i wyruszyli do Washington-on-the-Brazos, a jedynym strzałem, jaki wtedy padł był wystrzał z sześciofuntowego działa oddany przez Angelinę Belle Peyton Eberly. Dnia 1 stycznia 1843 r. oddział mieszkańców Austin pod dowództwem kpt. Marka B. Lewisa wyprzedził wozy, oddano kilka strzałów, lecz nikt nie został ranny i w konsekwencji oddział przejął archiwa, które wróciły do miasta. Były tam aż do ponownego uznania Austin za stolicę w 1844 r.⁶¹

Po wycofaniu się sił gen. Rafaela Vásqueza do Meksyku, prezydent Houston miał zaapelować do Stanów Zjednoczonych o pomoc w postaci pieniędzy i ochotników. Celem miała być prewencyjna ofensywa na południowego sąsiada. W Corpus Christi ochotników miał szkolić gen. James Davis. Dnia 7 czerwca 1842 r. miało dojść do potyczki tychże oddziałów z atakującymi jednostkami Antonio Canalesa Rosillo pod Corpus Christi oraz Lipantitlán (wcześniej był sojusznikiem Teksasu i jednym z twórców Republiki Rio Grande z 1840 r.), lecz ten szybko nakazał odwrót⁶². W celu sfinansowania ochotniczych jednostek teksański Kongres 27 czerwca przeznaczył na to 10 milionów akrów ziemi, lecz spotkało się to z wetem Houstona. Wobec tego oddziały Davisa zostały rozwiązane⁶³.

⁶⁰ Zob. D. M. Vigness, *Arista, Mariano*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/far04>, [dostęp: 05.04.2019]; *Vasquez, Rafael*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fva22>, [dostęp: 05.04.2019]; H. J. Weiss jr., *Hays, John Coffee*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fhabq>, [dostęp: 05.04.2019]; R. E. Cunningham, *Somervell, Alexander*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fso04>, [dostęp: 05.04.2019].

⁶¹ Zob.: C. Hazlewood, *Archive War*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mqa02>, [dostęp: 05.04.2019]; C. R. King, *Eberly, Angelina Belle Peyton*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/feb02>, [dostęp: 05.04.2019].

⁶² Zob. R. M. Salmon, *Canales Rosillo, Antonio*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fca38>, [dostęp: 05.04.2019]; *The Republic of the Rio Grande: A Story of Its Rise and Fall*, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/riogrande.htm>, [dostęp: 05.04.2019].

⁶³ J. H. Brown, *Mexican Invasions of 1842*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qem02>, [dostęp: 05.04.2019].

Druga faza meksykańskich działań roku 1842 rozpoczęła się 11 września, kiedy gen. Adrián Woll na czele armii liczącej 1 200 żołnierzy przejął San Antonio. Do 17 września większość teksańskich milicjantów z okolicy (około 200 osób) pod wodzą Mathew Caldwell'a udało się w kierunku Salado Creek, około 6 mil na północny-wschód od San Antonio. Dnia 18 września Caldwell wysłał Johna C. Haysa z kompanią zwiadowców w celu zmuszenia Meksykanów do walki. Dalsze wydarzenia przeszły do historii jako bitwa pod Salado Creek, która zakończyła się taktycznym zwycięstwem Teksasu mimo przewagi liczebnej wroga. W tle tej bitwy miały miejsce inne wydarzenia, które przeszły do historii jako *Dawson Massacre*. Na wezwanie Caldwell'a o pomoc odpowiedziało 53 ochotników, głównie z Fayette County, pod wodzą kpt. Nicholasa M. Dawsona. Generał Woll bojąc się otoczenia wysłał 500 kawalerzystów pod kierunkiem pułkowników Cayetano Montero, José Marí Carrasco i Pedro Rangela. Poza tym posiadali dwa działa. Wynik był do przewidzenia: zginęło 36 Teksanczyków, 15 wzięto do niewoli (tylko 9 odzyskało wolność), a dwóch uciekło. Generał Woll pomimo nie zdobycia Salado Creek, gdzie stracił 60 żołnierzy, a wróg tylko 1, mógł uznać się za zwycięzcę. Podjął decyzję o wycofaniu do San Antonio, a później do Meksyku – 20 wrzesień 1842. Natomiast w samym San Antonio zebrała się następnie spora grupa Teksanczyków, którzy rozpoczęli ekspedycję w Meksyku. Należy w tym miejscu zauważyć, że polityka meksykańska w owym czasie była niezdolna do odzyskania terytorium Teksasu, a wspomniane akcje miały na celu jedynie propagandowo podkreślić, że Meksyk rości pretensje do tychże ziem i nie pogodził się z ich utratą⁶⁴.

W odpowiedzi Republika Teksasu przeprowadziła karną wyprawę przeciwko Meksykowi, która przeszła do historii jako „wyprawa Somervella” (*The Somervell expedition*). Pochodną tego była słynna „wyprawa Mier” (*The Mier Expedition*). W obu przypadkach wyprawy zakończyły się niepowodzeniem⁶⁵. Dowodzi to tezy, że ani Meksyk nie był w stanie ponownie opanować Teksasu, ani Teksas nie był w stanie odpowiednio zabezpieczyć swoich granic przed południowym sąsiadem. Takich akcji i kontrakcji w latach 1836 – 1845 było znacznie więcej.

⁶⁴ Tamże; T. W. Culter, *Salado Creek, Battle of*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qfs01>, [dostęp: 05.04.2019]; Tenże, *Dawson Massacre*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qfd01>, [dostęp: 05.04.2019]; G. R. Lively, *Milvern Harrell: Survivor of the Dawson Massacre*, <http://www.militaryhistoryonline.com/19thcentury/articles/dawsonmassacre.aspx>, [dostęp: 05.04.2019]; P. N. Spellman, *Santa Anna's revived invasion plans crushed at Salado Creek*, http://jack0204.tripod.com/gen/Heskew/battle_salado_creek_1842.html, [dostęp: 05.04.2019].

⁶⁵ Zob. *The Mier Expedition by George Lord (From clippings from the Cuero Star, Cuero, Texas 1883 and present in the Valentine Bennet Scrapbook by Miles S. Bennet, Center for American History, University of Texas, Austin)*, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/mierlord.htm>, [dostęp: 05.04.2019]; J. M. Nance, *Somervell Expedition*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qys03>, [dostęp: 05.04.2019]; Tenże, *Mier Expedition*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qym02>, [dostęp: 05.04.2019].

Indianie

Relacje Republiki Teksasu do Indian były osią politycznego sporu i debaty w analizowanym państwie. Prezydent Sam Houston już w swojej mowie inauguracyjnej z 1836 r. podkreślał jak ważne jest „uczyć tubylców przyjaźni i traktować ich sprawiedliwie”. Uważał, że stosunki handlowe oraz gwarancje ziemskie w ramach rezerwatu byłyby mniej kosztowne niż długotrwałe wojny. Natomiast Mirabeau B. Lamar optował za zbrojnym rozwiązaniem i wypędzeniem Indian z Teksasu. W 1839 r. powiedział: „Biały człowiek i czerwony człowiek nie mogą mieszkać ze sobą w zgodzie” (*The white man and the red man cannot dwell in harmony together*). Dość ostra polityka Lamara spowodowała, że meksykańskie aspiracje do ponownego włączenia Teksasu w 1842 r. miały mieć dla Indian spore znaczenie i nadzieję na zmianę sytuacji. Z tego też powodu, w tym czasie doszło do zaostrzenia relacji z analizowanym państwem i kilkoma starciami. W opinii publicznej można było słyszeć głosy, że ugodowa polityka Houstona była porażką – pierwsze przypadki kooperacji Indian i Meksyku można zaobserwować już w 1838 r.⁶⁶

Momentem kluczowym dla relacji Teksas – Indianie był rok 1839, kiedy to zabito wysłannika władz meksykańskich, który miał przeprowadzić rekrutację indiańskich ochotników. Mimo, że wysłannik nie dotarł, wśród Teksasńczyków można było zaobserwować „antyindiańską gorączkę”. Główne działania skupiły się przeciwko Czirokezom, których zmuszono do wyemigrowania. W związku z tym dobrowolnie swoje ziemie opuścili członkowie ludów Shawnees i Delawares – obszar zachodni. Należy zauważyć, że był to okres, w którym z jednej strony można było zaobserwować wzrost osadnictwa, a z drugiej polityczny spór o zajęcie ziem Indian. Nagły zwrot w polityce Teksasu – związany ze zmianą na stanowisku prezydenta – spowodował wybuch wojny z Komanczami w 1840 r. Wiąże się z tym pewien incydent. Dnia 19 marca 1840 r. w San Antonio odbyło się spotkanie Teksasńczyków z wodzami i wojownikami Komanczów – należy pamiętać, że w owym czasie w Teksasie nie rozumiano, że lud Komanczów nie był zjednoczony, istniały liczne podgrupy. Rozmowy miały dotyczyć wymiany jeńców, ale Teksasńczycy posiadali informację, że Komancze mieli mieć więcej więźniów niż oficjalnie o tym mówili. Nie wiedzieli, że przetrzymywała ich inna grupa. W konsekwencji doszło do wybuchu walk, które skończyło się śmiercią 35 Komanczów i 10 Teksasńczyków. W odwecie Komancze dokonali największego rajdu w historii Teksasu, która zakończyła się ich klęską w bitwie pod Plum Creek⁶⁷.

⁶⁶ G. Klos, *Indians*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/bzi04>, [dostęp: 05.04.2019].

⁶⁷ Zob. J. L. Dickson Schilz, *Council House Fight*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/btc01>, [dostęp: 05.04.2019]; *Descriptions The Council House Fight Commissioner*

Sytuacja zmieniła się dopiero za drugiej kadencji prezydenta Houstona. Od samego początku był on za pokojowym i traktatowym rozwiązaniem sporu – zwłaszcza terytorialnego – z Indianami. Dnia 1 lipca 1842 r. powołał specjalną komisję, która rozwiązałaby najbardziej sporne kwestie. Natomiast 29 września 1843 r. podpisano jeden z ważniejszych traktatów między Teksasem, a Indianami, który wszedł do historii jako Traktat z Fortu Bird (*Treaty of Bird's Fort*)⁶⁸. Jak głosiła preambuła, Republika Teksasu zawierała ten traktat z następującymi plemionami: „*Delaware, Chickasaw, Waco, Tawakani, Keechi, Caddo, Anadahkah, Ionie, Biloxi, and Cherokee*”. Zgodnie z artykułem 1 obie strony miały żyć zawsze w pokoju a wojna nigdy nie miała wrócić⁶⁹. Natomiast w artykule 3 Indianie deklarowali, że nigdy nie zawrą żadnego przymierza z wrogami Teksasu – w domyśle z Meksykiem⁷⁰. Artykuł 6 gwarantował Teksasowi prawo bycia jedyną stroną w handlu z Indianami⁷¹. W artykule 7 zakazano osobom rasy białej sprzedaży

McLeod's Report Catherine Lockhart Mary Maverick James Wilson Nichols The Comanche Attack on Linnville The Battle of Plum Creek Gen. Huston's Report Robert Hall | Ben Highsmith John J. Linn Rev. Z.N. Morrell James Wilson Nichols Captain "Black" Adam Zumwalt, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/plumcreek.htm>, [dostęp: 05.04.2019]; *Plum Creek, Battle of*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/btp04>, [dostęp: 05.04.2019].

⁶⁸ *Bird's Fort Treaty Ratification Proclamation, 1843*, <https://www.texasbeyondhistory.net/tejas/voices/images/birds-fort.html>, [dostęp: 05.04.2019]; *Documents of American Indian Diplomacy: Treaties, Agreements, and Conventions 1775-1979*, Oklahoma Press 1980, s. 579-581; https://books.google.pl/books?id=E4hxWwCCIG0C&pg=PA580&lp-g=PA580&dq=%22They+furthier+agree+and+declare,+that+the+Indians+will+never+unite+with+the+enemies+of+Texas,+nor+make+any+treaty+with+them,+which+shall+require+of+the+Indians+to+take+part+against+Texas,+and+that+if+any+such+proposals+should+ever+be+made+to+them,+that+they+will+immediately+communicate+the+same+to+an+agent+or+to+the+President.%22&source=bl&ots=kViSIYa-q6d&sig=ACfU3U0kqgnT8Q7RvJoDR90cTMTLo5vxiA&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEw-jT5cLF_7jhAhWH_CoKHQjKDY4Q6AEwAHoECAIQAQ#v=onepage&q=%22They%20furthier%20agree%20and%20declare%2C%20that%20the%20Indians%20will%20never%20unite%20with%20the%20enemies%20of%20Texas%2C%20nor%20make%20any%20treaty%20with%20them%2C%20which%20shall%20require%20of%20the%20Indians%20to%20take%20part%20against%20Texas%3B%20and%20that%20if%20any%20such%20proposals%20should%20ever%20be%20made%20to%20them%2C%20that%20they%20will%20immediately%20communicate%20the%20same%20to%20an%20agent%20or%20to%20the%20President.%22&f=false, [dostęp: 05.04.2019]

⁶⁹ *Article I. Both parties agree and declare, that they will forever live in peace and always meet as friends and brothers. Also, that the war which may have heretofore existed between them, shall cease and never be renewed.*

⁷⁰ *Article III. They further agree and declare, that the Indians will never unite with the enemies of Texas, nor make any treaty with them, which shall require of the Indians to take part against Texas; and that if any such proposals should ever be made to them, that they will immediately communicate the same to an agent or to the President.*

⁷¹ *Article VI. They further agree and declare, that no person shall go among the Indians to trade, except by the express authority of the Government of Texas.*

alkoholu Indianom⁷². Zgodnie z artykułem 10 wśród Indian nie miał działać żaden sklep, który oferowałby przedmioty służące wojnie, bez zgody prezydenta Teksasu⁷³. Artykuł 13 wyraźnie stwierdzał, że każdy biały, który zabił jakiegoś Indianina lub wyrządził mu krzywdę popełniał przestępstwo i miał podlegać karze⁷⁴. Natomiast według artykułu 14 w przypadku zabicia białego człowieka przez Indianina, podlega on karze śmierci, a w sytuacji kradzieży Indianin winien być ukarany przez swoje plemię⁷⁵. Artykuły 15 i 16 wyraźnie stawiały granicę między obszarami zajmowanymi przez obie strony traktatu – Indianie nie mieli bez zezwolenia przebywać wśród osób rasy białej i odwrotnie. Natomiast w przypadku powstania sporu między Indianami a Teksasem, ci pierwsi mieli wpierw wysłać skargę do prezydenta i czekać na odpowiedź, a następnie, jeśli tak uznali, rozpocząć działania zbrojne – artykuł 21 – rządowi Teksasu przysługiwały podobne uprawnienia⁷⁶. Jeśli Indianie zachowaliby pokój, to prezydent Teksasu deklarował, że zezwoli na handel bronią i przekaże odpowiednie prezenty – artykuł 22⁷⁷. Natomiast artykuł 23 gwarantował Teksasowi prawo do wszystkich kopalni⁷⁸. Senat Teksasu ratyfikował traktat 31 stycznia 1844 r., a prezydent Houston podpisał go 3 lutego 1844 r. Podobny charakter miał Traktat z Tehuacana Creek (*Tehuacana*

⁷² Article VII. They further agree and declare, that no white man or other person within the control of the laws of Texas, shall introduce among any tribe or nation of Indians, or sell to any Indian or Indians, ardent spirits or intoxicating liquors of any kind.

⁷³ Article X. They further agree and declare that no trader shall furnish any warlike stores to the Indians, but by the express permission of the President.

⁷⁴ Article XIII. They further agree and declare, that any killing or outrage whatsoever, committed by a white man, or other person within control of the laws of Texas, upon an Indian in time of peace, shall be punished by the Government of Texas in the same manner as though the Indian were a white man; and that the person so offending shall be liable to indictment and punishment in any county in the Republic.

⁷⁵ Article XIV. They further agree and declare, that if any Indian or Indians shall kill any white person, he or they shall suffer death; and that if any Indian or Indians shall steal any property of the whites, he or they shall be punished by the Tribe, in presence of an Agent, with whipping or other punishment, according to the offense.

⁷⁶ Article XXI. They further agree and declare, that should any difficulty or cause for war arise between the Government of Texas and the Indians, they will send their complaints to the President, and hear his answer before they commence hostilities; and the Government of Texas will do the same.

⁷⁷ Article XXII. They further agree and declare, that so soon as the Indians shall have shown that they will keep this treaty, and no more make war upon the whites, nor steal horses from them, the President will authorize the traders of Texas to sell to them powder, lead, guns, spears and other arms, such as they may need for the purpose of killing game; and also make to them every year such presents as the Government of Texas may provide.

⁷⁸ Article XXIII. They further agree and declare, that the Government of Texas reserves to itself the right of working all mines which have been or may hereafter be discovered in the territory assigned the Indians.

Creek Treaty) z 9 października 1844 r. podpisany z ludami innymi niż te, które podpisały Traktat z Fortu Bird a były to: „*Comanche, Keechi, Waco, Caddo, Anadarko, Ioni, Delaware, Shawnee, Cherokee, Lipan and Tawakoni*”⁷⁹.

Zakończenie (aneksja Republiki Teksasu przez Stany Zjednoczone)

Jak już o tym pisałem, scena polityczna w Republice Teksasu dzieliła się na zwolenników i przeciwników Samuela „Sama” Houstona. Tak też kwestia przyłączenia do Stanów Zjednoczonych wyglądała. O ile zwolennicy zwycięzcy spod San Jacinto optowali za jak najszybszą aneksję o tyle przeciwnicy na czele z Lammarem byli zwolennikami utrzymania niezależności Teksasu. Inną sprawą jest, że same Stany Zjednoczone nie wyrażały przez lata zbytniego zainteresowania przejęciem analizowanego terytorium. Z jednej strony amerykański wywiad, współcześnie rozumiany, w owym czasie jeszcze nie istniał i obawiano się zbrojnego starcia z Meksykiem o te ziemie. Z drugiej strony fakt, że Teksas popierał niewolnictwo budziło pewien opór, zwłaszcza w Waszyngtonie. Należy pamiętać, że poglądy abolicjonistyczne od czasów prezydentury Martina van Burena były coraz popularniejsze. Kiedy w 1844 r. Houston kończył swoją drugą kadencję, brak porozumienia ze Stanami Zjednoczonymi możemy uznać za osobistą porażkę. Pewny zwrot obserwuje się od 1843 r., kiedy to z jednej strony Wielka Brytania prowadziła aktywną politykę, by nie dopuścić do aneksji Teksasu przez północnego sąsiada, a z drugiej strony Stany Zjednoczone obawiały się kolonizacji Republiki przez dawną jej metropolię. W tej sytuacji amerykański prezydent John Tyler miał zaproponować rozmowy w tej materii, lecz niechęć Senatu Stanów Zjednoczonych (czerwiec 1844 r.) i zbliżające się wybory na głowę państwa odłożyły negocjacje. Następnym amerykańskim prezydentem został James Knox Polk, który popierał aneksję Teksasu, jednakże sam projekt wyszedł od Tylera, a Kongres Stanów Zjednoczonych zaakceptował go 28 lutego 1845 r. Do Teksasu udał się specjalny wysłannik Andrew Jackson Donelson w randze chargé d'affaires. Natomiast Wielka Brytania próbowała temu zapobiec poprzez przekonanie Meksyku do uznania niezależności Republiki pod warunkiem, że nie połączy się z żadnym innym państwem. Prezydent Anson Jones zwołał Kongres Teksasu 16 czerwca 1845 r., a następnie konwencję wybranych delegatów, dnia 4 lipca. Przedstawił obecnym oba projekty, a ci zagłosowali za aneksją. W tym samym czasie sporządzono tekst nowej konstytucji stanowej, która została zaaprobowana podczas głosowania w październiku i przyjęta przez Kongres 29 grudnia 1845 r. Ten właśnie dzień uznaje się za oficjalne wejście Teksasu, jako 28 stanu, do Stanów

⁷⁹ *Tehuacana Creek Treaty October 9, 1844*, <http://www.indians.org/welker/liptrea1.htm>, [dostęp: 05.04.2019].

Zjednoczonych, lecz oficjalna ceremonia przekazania władzy odbyła się 19 lutego 1846 r., kiedy to pierwszym gubernatorem został James Pinckney Henderson⁸⁰.

Na uwagę zasługuje fakt, że prezydent Tyler konstruując prawne zatwierdzenie aneksji Teksasu przekroczył swoje uprawnienia, lecz przyjęcie dokumentu przez Kongres miało naprawić ową wadę formalną. Poza tym, ciekawe jest, że przy aneksji Hawajów zastosowano podobny fortel. Prawnie uznano, że postępowanie Tylera miało charakter precedensu, który można stosować⁸¹.

Bezpośrednim skutkiem aneksji Teksasu był wybuch wojny z Meksykiem 25 kwietnia 1846 r. Zakończyła się ona traktatem z Guadalupe Hidalgo z 2 lutego 1848 r. Praktycznie w ten sposób ukształtował się obraz południowej granicy Stanów Zjednoczonych – nie licząc tzw. Zakupu Gadsdena z 30 grudnia 1853 r.⁸²

Słowa kluczowe: *Meksyk, Stany Zjednoczone, Republika Teksasu, Sam Houston, niepodległość*

Summary

An outline of political history of the Republic of Texas - selected aspects

The history of the Republic of Texas is associated with the role of two powerful neighbors. On the one hand, Mexico wants to regain its territory. On the other hand, the United States is seeking to expand the sphere of influence. The Republic of Texas was built between them, built by American settlers. For nine years, only an independent Texas state existed. The existence of Texas, and then its annexation by the United States led to a war. As a result of this war, the American-Mexican border was formed, which exists to this day.

Keywords: *Mexico, the United States, the Republic of Texas, Sam Houston, independence*

⁸⁰ Zob. C. T. Neu, *Annexation*, <https://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mga02>, [dostęp 05.04.2019]; C. Elliott, *Henderson, James Pinckney*, <https://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fhe14>, [dostęp 05.04.2019]; G. W. Cullum, *Donelson, Andrew Jackson*, <https://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fdo13>, [dostęp 05.04.2019]; *Joint Resolution for Annexing Texas to the United States Approved March 1, 1845*, https://history.house.gov/Records-and-Research/Listing/lfp_015/, [dostęp: 05.04.2019].

⁸¹ Zob. E. P. Crapol, *John Tyler the Accidental President*, Chapel Hill 2006, s. 279-280, http://books.google.pl/books?id=Zu6_JDAR0_sC&pg=PA267&hl=pl&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false, [dostęp: 05.04.2019].

⁸² Zob. K. J. Bauer, *Mexican War*, <https://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qdm02>, [dostęp 05.04.2019]; *The Treaty of Guadalupe Hidalgo, 2 Feb 1848*, <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1848hidalgo.asp>, [dostęp 05.04.2019]; *Gadsden Purchase Treaty: December 30, 1853*, http://avalon.law.yale.edu/19th_century/mx1853.asp, [dostęp: 05.04.2019].

Bibliografia

- Acta de Independencia del Imperio Mexicano, http://www.biblioteca.tv/artman2/publish/1821_124/Segunda_y_definitiva_Acta_de_Independencia_del_Imp_167.shtml, [dostęp: 05.04.2019].
- Barker E. C., Austin Stephen Fuller, Texas State Historical Association, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fau14>, [dostęp: 05.04.2019].
- Barker N. N., Dubois de Saligny, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fdu02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Bauer K. J., Mexican War, <https://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qdm02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Biographical Encyclopedia of Texas, Book, 1880, <http://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph35827/m1/232/>, [dostęp: 05.04.2019].
- Bird's Fort Treaty Ratification Proclamation, 1843, <https://www.texasbeyondhistory.net/tejas/voices/images/birds-fort.html>, [dostęp: 05.04.2019].
- Brown J. H., Mexican Invasions of 1842, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qem02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Chiefs of Mission for Texas, <http://history.state.gov/departments/history/people/chiefs/mission/texas>, [dostęp: 05.04.2019].
- Constitución de 1824, http://www.diputados.gob.mx/biblioteca/bibdig/const_mex/const_1824.pdf, [dostęp: 05.04.2019].
- Constitution of Republic of Texas, w: Laws of the Republic of Texas, in Two Volumes, Houston 1838, <https://larltonapps.law.utexas.edu/constitutions/texas1836>, [dostęp: 05.04.2019].
- Crapol E. P., John Tyler the Accidental President, Chapel Hill 2006, s. 279-280, http://books.google.pl/books?id=Zu6_JDAR0_sC&pg=PA267&hl=pl&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false, [dostęp: 05.04.2019].
- Culter T. W., Dawson Massacre, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qfd01>, [dostęp: 05.04.2019].
- Culter T. W., Salado Creek, Battle of, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qfs01>, [dostęp: 05.04.2019].
- Cunningham R. E., Somervell, Alexander, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fso04>, [dostęp: 05.04.2019].
- Dickson Schilz J. L., Council House Fight, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/btc01>, [dostęp: 05.04.2019].
- Dienst A., The Texas Navy, Tucson 1909, https://books.google.pl/books?id=bBSGDwA-AQBAJ&pg=PT143&lpg=PT143&dq=The+Yucatan+Alliance+texas&source=bl&ots=XDQyY6oRnV&sig=ACfU3U0tCAkYhN9evBvHzH631uYC3vfG0A&hl=pl&sa=X&ved=2ahUKEwj_7de8-rjhAhUDx4sKHfnAD_kQ6AEwAnoECAkQAQ#v=onepage&q=The%20Yucatan%20Alliance%20texas&f=false, [dostęp: 05.04.2019].
- Dyreson J. K., War Party, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/waw02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Escobar M. M., Campana de Tampico de Tamaulipas, Año de 1829, http://biblio-codex.colmex.mx/exlibris/aleph/a21_1/apache_media/X6SD9KQ7CCKFXLDE7XJV7MV51-QEJV9.pdf, [dostęp: 03.04.2014].
- Eyewitness Descriptions The Council House Fight Commissioner McLeod's Report Catherine Lockhart Mary Maverick James Wilson Nichols The Comanche Attack on Linnville The Battle of Plum Creek Gen. Huston's Report Robert Hall | Ben Highsmith John J.

- Linn Rev. Z.N. Morrell James Wilson Nichols Captain „Black” Adam Zumwalt, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/plumcreek.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- Gadsden Purchase Treaty: December 30, 1853, http://avalon.law.yale.edu/19th_century/mx1853.asp, [dostęp 05.04.2019].
- Gammel H. P. N., *The Laws of Texas, 1822-1897 Volume 1*, Austin 1898, <https://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph5872/>, [dostęp dn. 05.04.2019].
- Handbook of Texas Online, Consular Service of the Rpublic of Texas, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mec02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Hardin S. L., *Bitwa o Alamo 1836*, Poznań 2010.
- Hazlewood C., *Archive War*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mqa02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Joint Resolution for Annexing Texas to the United States Approved March 1, 1845, https://history.house.gov/Records-and-Research/Listing/lfp_015/, [dostęp: 05.04.2019].
- Journals of the Consultation held at San Felipe de Austin, w: H. P. M. N. Gammel, *The Laws of Texas, 1822-1897, Volume 1, Book, 1898*, <http://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph5872/m1/513/>, [dostęp: 05.04.2019].
- King C. R., Eberly, Angelina Belle Peyton, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/feb02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Kitchel J., *Caste War of the Yucatan*, <https://belize.com/tales-from-the-yucatan/>, [dostęp: 05.04.2019].
- Klos G., *Indians*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/bzi04>, [dostęp: 05.04.2019].
- La primera República Federal 1824-1835, http://www.conevyt.org.mx/colaboracion/colabora/objetivos/libros_pdf/sso3_u11lecc2.pdf, [dostęp: 05.04.2019].
- Lively G. R., Milvern Harrell: Survivor of the Dawson Massacre, <http://www.militaryhistoryonline.com/19thcentury/articles/dawsonmassacre.aspx>, [dostęp: 05.04.2019].
- Lynn L., *Road to Revolution: The Treaty of Velasco*, <http://www.discovertexasonline.com/2017/05/road-to-revolution-the-treaty-of-velasco/>, [dostęp: 05.04.2019].
- Mathews J., *The Texas Navy & the French Ironclads*, <http://www.navyandmarine.org/on-deck/1839TexasNavy.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- McDonald A. P., *The Treaties Of Velasco*, <http://www.texasescapes.com/AllThingsHistorical/TreatiesOfVelascoAM803.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- Miller J., Perry J., *Development of Political Parties in Texas*, s. 3, [http://www.eisd.net/cms/lib04/TX01001208/Centricity/Domain/82/Dev Political Parties.pdf](http://www.eisd.net/cms/lib04/TX01001208/Centricity/Domain/82/Dev%20Political%20Parties.pdf), [dostęp: 05.04.2019].
- Nance J. M., *Mier Expedition*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qym02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Nance J. M., *Somervell Expedition*, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/qys03>, [dostęp: 05.04.2019].
- Neu C. T., *Annexation*, <https://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mga02>, [dostęp: 05.04.2019].
- Parra E. P. de la, *La Politica Espanola en Torno a la Independencia de Mexico. La Postura de Francisco Martinez de la Rosa y Lucas Alaman*, <http://www.historicas.unam.mx/moderna/ehmc/ehmc15/193.html>, [dostęp: 03.04.2014].
- Plum Creek, Battle of, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/btp04>, [dostęp: 05.04.2019].
- Reed N., *La guerra de castas de Yucatan, Mexico 1964*, <http://books.google.com.mx/books?id=taC9oHLacQsC&pg=PP1&dq=La+Guerra+de+Castas+de+Yucatan,+por+>

- Nelson + Reed&hl=pl&source=gbs_selected_pages&cad=3#v=onepage&q=La%20Guerra%20de%20Castas%20de%20Yucatan%2C%20por%20Nelson%20Reed&f=false, [dostęp: 05.04.2019].
- Salmon R. M., Canales Rosillo, Antonio, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fca38>, [dostęp: 05.04.2019].
- Southwick L. H., Anderson, Kenneth Lewis, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fan08>, [dostęp: 05.04.2019].
- Spellman P. N., Santa Anna's revived invasion plans crushed at Salado Creek, http://jack0204.tripod.com/gen/Heskew/battle_salado_creek_1842.html, [dostęp: 05.04.2019].
- Steen R. W., Convention of 1836, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/mjc12>, [dostęp: 02.04.2014].
- Tehuacana Creek Treaty October 9, 1844, <http://www.indians.org/welker/liptrea1.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- Texas Navy, U.S. Navy Department. Naval History Division, Waszyngton 1968, <http://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph2419/m1/1/>, [dostęp: 05.04.2019].
- The Adams-Onís Treaty of 1819, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/adamonis.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- The Mier Expedition by George Lord (From clippings from the Cuero Star, Cuero, Texas 1883 and present in the Valentine Bennet Scrapbook by Miles S. Bennet, Center for American History, University of Texas, Austin), <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/mierlord.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- The Republic of the Rio Grande: A Story of Its Rise and Fall, <http://www.tamu.edu/faculty/ccbn/dewitt/riogrande.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- The Texas Declaration of Independence (March 2, 1836), <http://www.lsjunction.com/docs/tdoi.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- The Treaty of Guadalupe Hidalgo, 2 Feb 1848, <http://www.fordham.edu/halsall/mod/1848hidalgo.asp>, [dostęp: 05.04.2019].
- Tratados de Cordoba, https://constitucion1917.gob.mx/work/models/Constitucion1917/Resource/263/1/images/Independencia19_1.pdf, [dostęp: 05.04.2019].
- Treaties of Velasco (14 May 1836), <http://www.lsjunction.com/docs/velasco.htm>, [dostęp: 05.04.2019].
- Weiss H. J. jr., Hays, John Coffee, <http://www.tshaonline.org/handbook/online/articles/fhabq>, [dostęp: 05.04.2019].